

Hoofdzakelijk haar

HEDEN, VERLEDEN EN

TOEKOMST VAN HAAR.

Een praktische handleiding

Drs. Rob G.A. Aaldijk

Hans J. Diks

UITGEVERIJ: HAARPLAZA SERVICES B.V. ,

E-mail: hans@haarconsument.nl

Internet: www.haarconsument.nl

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Aaldijk, Rob G.A. en Diks, Hans J.

Hoofdzakelijk haar: heden, verleden en toekomst van het gebrek aan haar.

Een praktische handleiding.

- Ill. foto's opg.
- Met lit. opg.

ISBN 90-801854-1-8

SISO UDC

Trefw: kaalhoofdigheid

1^e uitgave: 1994, print.

2^e uitgave: 2000, print

3^e uitgave: 2011, e-boek

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande, schriftelijke toestemming van de auteurs.

Copyright: Haarplaza Services /1994/2000/2012

INHOUDSOPGAVE

	Woord vooraf
	Inleiding
Hoofdstuk 1	Oudheid
Hoofdstuk 2	Middeleeuwen tot ±1850
Hoofdstuk 3	Na de Industriële Revolutie
	Samenvatting
Hoofdstuk 4	Uw haaruitval verklaard
Hoofdstuk 5	Preventie, hoe verdere haaruitval te voorkomen
Hoofdstuk 6	Niet medische oplossingen
Hoofdstuk 7	Diverse medische oplossingen
Hoofdstuk 8	De huidige stand van zaken bij haartransplantatie, FUE en FUT
Hoofdstuk 9	Een blik in de toekomst
Hoofdstuk 10	Wetenswaardigheden
	Nuttige adressen
	Literatuur
	Verantwoording illustraties

Woord Vooraf

In de meer dan 45 jaren dat ik mij hoofdzakelijk met haaruitval bezighoud, heb ik regelmatig gedacht dat het goed zou zijn als iemand eens een boek zou schrijven dat als handleiding zou kunnen dienen voor iemand die iets aan zijn haaruitval wil gaan doen.

Speciaal de medische kant van de behandelingen tegen haaruitval zouden dan meer aandacht krijgen.. Artsen zelf adverteren immers over het algemeen niet, zodat de 'cliënt-patiënt' niet weet wat er wel of niet mogelijk is. Klinieken adverteren wel maar die benaderen haarbehandelingen veelal commerciëler.

Het overkomt mij regelmatig dat iemand tegen mij zegt dat hij of zij niet geweten heeft dat bijvoorbeeld haartransplantatie ook in Nederland mogelijk is. Als ik dan vertel dat wij dit al vanaf 1978 doen dan is diegene vaak enorm verbaasd. Ook is men meestal verbaasd te horen dat haar van een haartransplantatie normaal groeit en dan ook regelmatig moet worden geknipt.

Nadat ik besloten had om zelf maar een boek te gaan schrijven, -het was intussen 1993 geworden- ontmoette ik Rob Aaldijk, een historicus die met het idee speelde aandacht te gaan besteden aan haaruitval vanuit zijn eigen vakgebied, dus voor wat betreft het verleden. Het leek niet meer dan logisch dat wij besloten onze krachten te bundelen en het boek samen te schrijven. Hij het verleden, ik het heden en de toekomst.

Het resultaat, een praktische handleiding met een historische inleiding, ligt (er) voor u. Naast mijn werkzaamheden op het gebied van haaraanvullingen ben ikzelf ook cliënt geweest.. In 1992 heb ik een micro-haartransplantatie gehad. Anders dan bij de meeste mannen begon bij mij de haaruitval pas na mijn veertigste jaar. Gelukkig kon ik daardoor wel van de nieuwste technieken profiteren.

Mijn dank gaat uit naar Rob Aaldijk maar ook dr. Daniël Llorens uit Barcelona verdient mijn dank aangezien hij veel heeft gedaan om de technieken van haartransplantatie te verbeteren. Uiteraard mag ik dr. O'tar Norwood niet vergeten. Speciaal zijn adviezen die ik tijdens mijn bezoek aan de Verenigde Staten van deze pionier in medische haarbehandelingen mocht ontvangen, zijn waardevol gebleken voor het voltooien van dit boek. Even vanzelfsprekend geldt mijn dank voor dr. Carlos Uebel uit Brazilië, die ik heb mogen ontmoeten in Berlijn, voor zijn openheid en het beschikbaar stellen van foto's. Ook Hans Schwarzkopf GmbH in Duitsland, eveneens voor het belangeloos beschikbaar stellen van foto's. Als laatste bedank ik Ruud Dorland, arts te Rotterdam voor mijn 'nieuwe haar' en voor leesbare aantekeningen. Iets apart voor een arts.

Hans J.Diks,

Inleiding

Drs Rob G.A. Aaldijk

O HAEREN VAN HET DIERBAER HOOFT, MYN HOOP HELAES! TE VROEG ONTROOFT [...]

(Joan de Haes, 1711)

Kaalhoofdigheid is zo oud als de mens zelf. Vergeleken met andere soorten beschikt de homo sapiens al over weinig haar. Maar de denkende mens is zich als enige ook bewust van de toestand van zijn vacht. Wie weet wat de kalende grotbewoner dacht als hij in een meertje zijn schedel onderzocht? De geschiedschrijvers hebben echter altijd bronnen nodig om achter de feiten te komen. Helaas hebben de mensen uit de oertijd niets nagelaten wat ons een indruk kan geven van hun gedachten over kaalheid. Pas de eerste grote culturen lieten materiaal achter dat kaalhoofdigheid aantoont.

Al weten wij nu al zo'n 4000 jaar van alles over het verlies van haar, nog steeds bestaan er volop misverstanden over. Soms berusten die misverstanden op de geheel of gedeeltelijk onjuiste theorieën die in de loop der eeuwen over kaalheid zijn bedacht. Meestal is de oorzaak echter het taboe dat in de westerse samenleving nog steeds op kaalhoofdigheid rust. Het is nu eenmaal erg moeilijk om aan informatie over het onderwerp te komen. In dit boekje wordt de kaalhoofdigheid en haar geschiedenis juist eens in de schijnwerpers gezet.

Hoe reageert de mens door de eeuwen heen op het feit dat zijn of haar haar dunner wordt? Dat is de vraag die hier centraal staat. Aan de hand van deze vraag komen zowel de oorzaken van, de verklaringen voor, als de remedies tegen kaalheid en haaruitval aan bod.

Bij het thema oorzaken maak ik onderscheid tussen opzettelijke en niet-opzettelijke kaalhoofdigheid. De eerste vorm wordt vaak vergeten als het onderwerp ter sprake komt. Het is voor velen niet gemakkelijk zich voor te stellen dat iemand zich opzettelijk van zijn hoofdhaar ontdoet. Toch zijn er motieven te vinden die zo'n drastische maatregel verklaren. In sommige perioden werd hij zelfs massaal toegepast. In het algemeen kwam of komt opzettelijke kaalhoofdigheid voor:

- Om godsdienstige redenen;
- Met het oog op hygiëne;
- Om op te vallen.

DE ONOPZETTELIJKE KAALHOOFDIGHEID DAARENTEGEN KWAM OF KOMT VOOR:

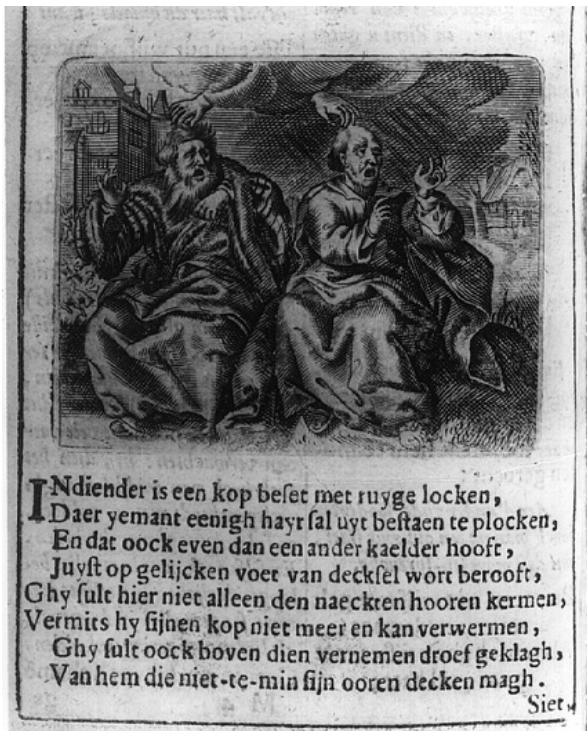
- Door het samengaan van erfelijke invloed en invloed van hormonen;
- Door slechte hoofdhygiëne;
- Wegens ouderdom;
- Door ziekten, brandwonden;

- Door bijwerking van medicijnen of therapieën;
- Door anderen.

AL DEZE OORZAKEN WORDEN IN DE HOOFDSTUKKEN TOEGELICHT, WAAR MOGELIJK MET VOOR-
BEELDEN UIT DE GESCHIEDENIS.

Theorievorming over kaalhoofdigheid is een tweede thema dat steeds in het verhaal terugkeert. Haarverlies is eeuwenlang onderwerp van speculatie geweest. Pas met de komst van de moderne medische wetenschap begint het raadsel veel van zijn geheimen prijs te geven, zoals we nog zullen zien. Theorie'n maken op hun beurt de weg vrij voor oplossingen van het probleem. Maar: als de theorie niet klopt laat de oplossing meestal ook te wensen over. Ook deze situatie komen we nog veel tegen.

Natuurlijk is kaalhoofdigheid onlosmakelijk verbonden met de haardos: kaalheid is het ontbreken van haar. De kalende mens zelf zal zijn kaalheid echter vaak ervaren als het gemis aan haar. Een geschiedenis van de kaalhoofdigheid is daarom voor een deel de geschiedenis van de wens naar meer haar.

Afb. 1 Gravure uit Jacob Cats' "Spiegel van den ouden en nieuwen tijdt" Cats merkt hier op dat eenieder klaagt als hij zijn haar verliest, of hij nu veel of weinig haar bezit.

In de literatuur wordt kaalhoofdigheid vooral aangetroffen in medische verhandelingen of verborgen in werken over haarmode. Maar er zijn nog andere invalshoeken denkbaar. Een psychologische, bijvoorbeeld. Werd kaalheid vroeger als probleem ervaren, of juist niet? Of een economische invalshoek: waar een probleem is bestaat een behoefte; op een behoefte wordt vervolgens vaak ingesprongen door de commerciële sector. Ook vanuit de godsdiensten is vaak gereageerd op kaalhoofdigheid. Een sociale invalshoek vinden we terug in die gevallen waar haarverlies (opzettelijk of niet) een betekenis heeft voor de omgang van een persoon met andere mensen. Het is niet moeilijk voor te stellen dat de meeste invalshoeken op een of andere manier met elkaar te maken hebben.

Het boekje is opgebouwd uit vier hoofdstukken, waarin in vogelvlucht achtereenvolgens de oudheid, de middeleeuwen, de periode tot ongeveer 1800 en tot slot de 19e en 20e eeuw worden behandeld. De gebruikte voorbeelden beperken zich niet tot Europa, hoewel Europese bronnen natuurlijk makkelijker toegankelijk zijn. Er is ook Nederlands materiaal bij. Na een korte samenvatting van de hoofdstukken wordt ingegaan op enkele praktische vragen over kaalhoofdigheid. Dit gebeurt aan de hand van de ervaringen van Hans Diks, die zich al vele jaren actief bezighoudt met de bestrijding van kaalhoofdigheid en er inmiddels zelf voor is behandeld.

Hoofdstuk 1, Oudheid

DE VROEGSTE BESCHAVINGEN

Het eerste bewijs van kaalhoofdigheid in de geschiedenis is meer dan 4000 jaar oud. Het wordt genoemd in het oudste medische document ter wereld, dat in Egypte is gevonden. Het gaat hier om de naar zijn ontdekker genoemde 'papyrus Ebers'. Op dit lange, dicht beschreven papyrus-vel is een grote hoeveelheid medische kennis terug te vinden, die de oude Egyptenaren op deze manier aan volgende generaties wilden doorgeven. Tussen de grote hoeveelheid geneesmiddelen vinden we ook recepten voor middelen tegen kaalhoofdigheid. Waaruit we meteen mogen afleiden dat kaalhoofdigheid door de oude Egyptenaren als een ziekte of in ieder geval als een lichamelijk probleem werd ervaren.

De ingrediënten van deze haargroeimiddelen zullen ons tegenwoordig niet meer zo aanspreken. Zo werd de Egyptenaren die last hadden van kale plekken op het hoofd aangeraden een olie op die plekken aan te brengen waarin de verbrande stekels van een stekelvarken waren verwerkt. Voor totale kaalhoofdigheid werd een combinatie van dierlijke vetten aangeraden: de kaalhoofdige moest dan de vetten van leeuwen, nijlpaarden, krokodillen, katten, slangen en ibissen (vogels) mengen en op het hoofd aanbrengen. Uit ongeveer dezelfde tijd stamt een door archeologen opgegraven recept tegen kaalheid, dat door de moeder van de Egyptische koning Chata (er waren nog geen farao's!) werd gebruikt. Het hoofd moest daarbij krachtig worden ingewreven met een mengsel van gemalen en in olie gekookte hondenpoten, dadels en ezelshoeven.

De vraag is of deze middeltjes enig effect hadden. Helaas vinden we daarvan in de bronnen niets terug. Zeker is, dat aan de ingrediënten een magische werking werd toegeschreven. Bijna alle grondstoffen van de Egyptische haargroeimiddelen hebben namelijk twee dingen gemeen. Het gaat telkens om stoffen en delen van dieren die of heilig zijn (in Egypte de krokodil, de kat, de ibis enzovoorts) of harig, of allebei. Het was waarschijnlijk letterlijk de bedoeling dat de harigheid van het dier overging op de mens. Of dat het heilige dier zijn aandacht op het kale hoofd vestigde en de haargroei spontaan bevorderde. Maar haargroeimiddelen waren in het oude Egypte niet de meest populaire methode om kaalheid te bestrijden. De Egyptenaar zou zijn kaalhoofdigheid in de eerste plaats verbergen.

In het British Museum te Londen is op de Egyptische afdeling onder andere een vrouwenpruik te bewonderen. Het bijzondere aan deze pruik is dat ze 3400 jaar geleden in Egypte werd gemaakt. Uit dezelfde tijd zijn ook pruikenstandaards bekend. In het oude Egyptische rijk kwam het dragen van pruiken op grote schaal voor. Een van de redenen was ongetwijfeld het verbergen van kaalhoofdigheid, maar dat verklaart natuurlijk niet alleen het wijdverspreide gebruik van de pruiken-dracht. Pruiken vervingen vaak ook het eigen haar: dat werd afgeschoren. Waarom deden de Egyptenaren dit?

Het bezoek van een vreemdeling aan het Nijldal licht voor ons een tipje van de sluier op. Van de oud-Griekse wijsgeer Pythagoras wordt namelijk verteld dat hij als 'toerist' in Egypte omstreeks 530 voor Christus zoveel last kreeg van ongedierte dat hij zijn haar afschoor en een pruik ging dragen, zoals de Egyptenaren zelf deden.

Het zeer warme klimaat lijkt de voornaamste oorzaak te zijn van het dragen van pruiken door de oude Egyptenaren. Het eigen haar werd vaak om redenen van hygiëne afgeschoren en vervangen door een pruik, die dan meteen als bescherming tegen de brandende zon diende. Dat wil niet zeggen dat het niet warm was onder zo'n pruik. Integendeel. Het was de gewoonte om bij een visite de gasten een plak geurige bijenwas op de pruik te leggen. De smeltende was zorgde voor verkoeling van de verhitte hoofden en verspreidde tegelijk een aangename geur.

Een pruik had een decoratieve, maar ook een op rang en status gerichte functie. Zo mochten pruiken met lang haar alleen door de hoogste adellijke vrouwen worden gedragen. De adel was overigens de eerste groep die massaal tot het dragen van een pruik overging.

De Egyptische pruikenmakers gebruikten gevarieerd materiaal om hun produkten te maken. De beste exemplaren waren gemaakt van menselijk haar, maar ook wol en vezels van palmladeren werden gebruikt. De meeste pruiken waren geverfd. Zwart was de favoriete kleur.

De grote groep van Egyptische priesters en arbeiders schoor zich het hoofdhaar af, maar droeg geen pruik om de kaalheid te bedekken. Vanaf ongeveer 1800 voor Christus worden priesters in de bronnen als 'de Kalen' aangeduid. Vanaf 1500 v. Chr. zijn ze op afbeeldingen kaal te zien. Om de drie dagen schoren ze zich volledig kaal, waarbij zelfs de wenkbrauwen niet werden ontzien. Ook kinderen van vier werden kaalgeschoren tot zij de leeftijd van veertien jaar hadden bereikt. Zowel priesters als kinderen droegen echter vaak een zogenaamde 'jeugdlok'.

De oude volkeren die rond de Middellandse Zee leefden hadden het idee dat in het haar de hele levenskracht van mensen zat. Degene die leed aan haaruitval voelde zijn levenskracht door ouderdom of ziekte bedreigd. Als het haar van iemand tegen zijn wil werd afgenomen voelde hij zich onderworpen. Als priesters hun haar opofferden dan was dit een teken van hun onderwerping aan de godheid. Een enkele lok haar op de verder kale schedel symboliseerde daarom waarschijnlijk de goddelijke levenskracht.

In het Verre Oosten, in de oude Indische culturen, had het afscheren van hoofdhaar eveneens een godsdienstige betekenis. Rond 540 voor Christus was het ene prins Gautama die zijn rijkdommen opgaf, zijn hoofd kaalschoor en een saffraangeel kleed aantrok: de dracht van de hindoeïstische bedelmonnik. Hij zou niet veel later bekend worden als de Boeddha. In zijn geval stond haarverlies voor het afleggen van alle banden met wereldlijk bezit en macht.

In veel samenlevingen was en is het afscheren van (hoofd)haar een ritueel offer ter gelegenheid van de dagelijkse zonsondergang of het verlies aan 'kracht' van de zon in het najaar. Ook dacht men op deze manier van boze geesten verlost te worden.

Omdat haar door hen met macht in verband werd gebracht, komen we het dragen van een pruik tegen in de meeste oude samenlevingen van het Nabije Oosten. Adellijke Assyriërs bijvoorbeeld droegen geverfde en geparfumeerde pruiken, die bij feestelijke gelegenheden bepoederd werden met goudstof.

Mausolus, de koning van het land Caria aan wiens graftombe wij de term mausoleum danken, zou eens een algemene scheerbeurt voor zijn volk hebben bevolen. Daarna dwong hij hen pruiken te kopen uit zijn eigen voorraden, om zo zijn lege schatkist te kunnen vullen. De bewoners van het door Mausolus veroverde Lycië werden eveneens volgens zijn bevelen geschoren, maar deden vervolgens niet wat hij van hen verwachtte. Zij importeerden (uit wraak?) hun pruiken uit Griekenland.

Het verband tussen levenskracht en haar dat in die tijd werd gelegd is ons het best bekend uit het Bijbelse verhaal van Samson en Delilah. De held Samson werd in zijn slaap ontdaan van zijn haar en verloor daarmee zijn enorme, aan God ontleende lichaamskracht. Zijn haar stond voor de goddelijke band die nu was verbroken. Deze werd pas hersteld toen zijn haar weer aangroeide, zodat hij wraak kon nemen op zijn vijanden. De Semitische volkeren, waar de oud-testamentische verhalen hun oorsprong vinden, beschouwden het verlies van haar in het algemeen als een ramp. In een periode van rouw na een overlijden sneden zij hun haar af bij wijze van zelfverminking.

Het kaal maken van de vijand is symbolisch voor het wegnemen van zijn levenskracht. Deze handeling vinden we terug in culturen over de hele wereld. Denk aan sommige indianenstammen in Noord-Amerika. Het scalperen van de gedode vijand moest er voor zorgen dat zijn magische krachten of zijn levenskracht overgingen op de overwinnaar.

Wie door de vijand van zijn kapsel was ontdaan en het kon navertellen, leefde in angst. Met zijn haar kon namelijk zwarte magie worden bedreven. Het volk van de Nandi schoor zijn gevangenen kaal en liet ze daarna gewoon los rondlopen, zonder bewaking. De gevangene voelde zich volkomen onderworpen aan zijn overwinnaars. Hij leefde in de overtuiging dat hij op afstand ziek kon worden gemaakt, zodra hij de benen nam. Als hij werd vrijgelaten ontving hij zijn afgenomen haar weer terug.

HET OUDE GRIEKENLAND EN HET ROMEINSE RIJK

De westerse cultuur heeft veel geërfd van de oude Griekse en Romeinse samenlevingen. Evenals de Egyptenaren bereikten deze volkeren een relatief hoog peil van beschaving. Ze hadden een uitgebreide kijk op wat mooi en goed was (esthetica en ethica). En wat belangrijk is voor ons: ze schreven dit ook op. Zo weten we hoe in ieder geval de ontwikkelde Griek of Romein dacht over kaalhoofdigheid en alles wat daarmee te maken heeft.

Hiervoor werd al de Griekse wijsgeer Pythagoras genoemd, die er door ongedierte toe gedwongen werd een pruik te dragen. De Grieken kenden zelf weliswaar pruiken, maar gaven de voorkeur aan hun natuurlijke haar of het kaal laten van de schedel. Er bestaat een verhaal over de Griek Thespis die een pruik ging dragen en door de gevolgen die de opmerkelijke verandering in zijn uiterlijk teweegbracht het begrip acteren uitvond.

In de Griekse en later ook de Romeinse samenleving werd de pruik inderdaad vooral ter vermomming of uit mode gedragen. Toch had het haar bij hen ook een symbolische betekenis. Het haar van Griekse overledenen werd vóór de begrafenis aan de huisdeur gehangen, misschien om het verlies van leven(-skracht) aan iedereen duidelijk te maken. De rouwenden op hun beurt schoren niet zelden hun eigen haar af en legden dit op het dode lichaam.

HET MODEMECHANISME

Niet zelden wordt in de geschiedenis een nieuwe stijl van kleding of haardracht voor het eerst in kringen van adel of machthebbers gezien. Degenen die zich dicht bij deze groepen bevinden zijn vaak 'trendvolgers'. Zij zorgen op hun beurt voor een doorstroming van de nieuwe stijl naar de massa's.

Daardoor verliest de stijl voor de 'upper class' aan aantrekkingskracht. Dit leidt weer tot de uitvinding van nieuwe stijlen en het hele proces begint van voren af aan.

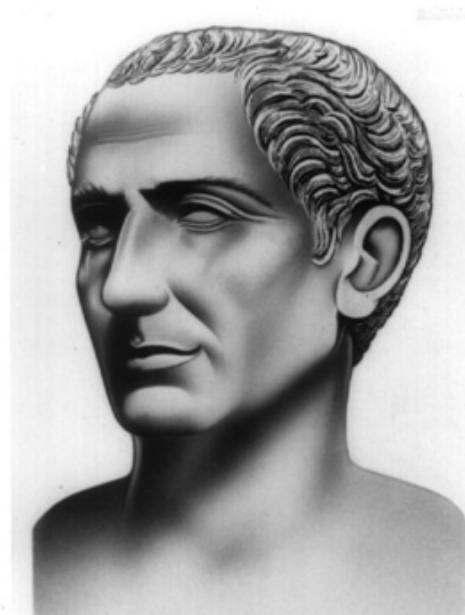
In tegenstelling tot de volkeren van het Nabije Oosten hadden de Grieken niet zo'n negatieve houding ten opzichte van kaalhoofdigheid. De geschiedschrijver Herodotus geloofde dat het scheren van het hoofd vanaf de kindertijd de schedel verhardde. Normaal werd het kinderhaar gespaard totdat -de jongens tenminste- een baard ontwikkelden. Op dat moment werd het laatste jeugdige haar aan de goden geofferd.

Kaalheid werd in verband gebracht met ouderdom en daarmee met wijsheid en ervaring. Omdat wijsheid in hoog aanzien stond straalde dit mogelijk ook op het kale hoofd af. Een schande was het in ieder geval niet. Aan de andere kant schoren de Grieken hun slaven om hun onderworpenheid te benadrukken. Misschien hebben zij dit gebruik van de hen omringende culturen overgenomen.

Rond 300 voor Christus werd kaalhoofdigheid voor het eerst in de geschiedenis in de strijd geworpen. De beroemde Macedonische veroveraar Alexander de Grote liet zijn manschappen zich voor een grote slag geheel kaalscheren. De bedoeling was de vijand angst aan te jagen. Misschien omdat zij op deze manier met de dood in verband werden gebracht.

Het Romeinse Rijk heeft voor een deel voortgebouwd op de indrukwekkende resten van de Griekse cultuur. Toch waren de Romeinen van een ander slag: het waren in de eerste plaats landbouwers. Misschien komt het door zijn grote betrokkenheid bij groeien en bloeien dat de Romein kaalhoofdigheid als zeer negatief ervaarde. Ook werd haargroei door hem nadrukkelijk gekoppeld aan levenskracht. Feit is dat hij er alles aan deed om kaalheid te verbergen, als hij erdoor werd getroffen.

Het haar werd wel regelmatig geofferd aan de goden, maar dit geeft juist de waarde aan die de Romein eraan hechtte. Het dragen van kunsthaar was voor zowel mannen als vrouwen niet ongebruikelijk. Het werd gebruikt ter vermomming of om kaalheid te verbergen, maar ook als modeartikel.

Afb. 2 De Romeinse keizer Julius Caesar had haarproblemen.

Keizer Hadrianus was erom bekend dat hij een pruik droeg vanwege zijn natuurlijke kaalhoofdigheid. Omdat hij in de strijd nogal wat littekens in het gezicht had opgelopen, introduceerde hij ook de baard. Het dragen van een baard was echter in de Romeinse samenleving zeer ongebruikelijk.

Ook Rome's grootste keizer Julius Caesar schijnt zijn kaalheid te hebben willen verbergen. Hij moest wel als hij als krachtig leider bekend wilde blijven staan. De titel Caesar betekent zelfs letterlijk 'lang haar'. Hij heeft echter nooit een pruik gedragen, maar kamde zijn overgebleven haar over de kale plekken.

Er is twijfel bij historici over de vraag of Romeinse mannen altijd wel losse pruiken droegen. Sommige bronnen reppen van Romeinse mannen die andermans of kunsthaar met geurige harsen of lijmen op de schedel lieten plakken. Het geplakte haar werd vervolgens met verf en olie bij elkaar gehouden. De Romein Phoebus sprak schande van deze ontwikkeling en raadde de plakkers aan hun schedel te 'scheren' met een spons.

Er is één geval bekend van een Romein die zijn kaalheid gunstig wist aan te wenden. De Romeinse keizer Carus was in het jaar 283 na Christus in een strijd met de Perzen gewikkeld. Een Perzische afgezant kreeg van hem -zo gaat althans het verhaal- een laatste waarschuwing mee: wijzend op zijn kale schedel gaf Carus de Perzen te kennen dat ze zich maar beter gewonnen konden geven. In het andere geval zou hij hun land nog vlakker maken dan zijn eigen hoofd al was.

Met het verstrijken van de tijd werden de Romeinse vrouwenkapsels ingewikkelder. De kant-en-klare pruik bood op dat moment een oplossing en werd zo een mode-artikel. De mannenver-slindende vrouw van keizer Claudius, Messalina, zou er een tafel vol van hebben gehad. Vooral blonde pruiken maakten haar roemrucht. Typisch mag het feit worden genoemd, dat prostituëes enige tijd later werden gedwongen hun haar geel te verven of een gele pruik te dragen.

In de derde eeuw na Christus was het gebruik van pruiken in het Romeinse Rijk vooral onder vrouwen zeer wijd verbreid. Borstbeelden van hoogstaande dames kregen zelfs een los marmereen kapsel zodat de haarstijl mettertijd kon worden aangepast. Tot ongeveer 600 n. Chr. konden pruiken in Romeinse winkels worden gekocht. De betere pruiken hadden een basis van geitevel.

De galerus of halfvolle pruik werd thuis gedragen of als vermomming, zoals door Messalina tijdens haar amoureuze avonturen. De capillameus (latijn capillus = haar), onder anderen door keizer Caligula gedragen, was een vollere pruik van meer ingewikkelde constructie.

Maar rond deze tijd was het eens zo grote Romeinse Rijk al lang in verval. In 476 n. Chr. werd de laatste Romeinse keizer afgezet door Germaanse 'barbaren' uit het Noorden. Toen begonnen voor Europa de Middeleeuwen, die de voedingsbodem zouden vormen voor de moderne westerse beschaving.

Hoofdstuk 2, Middeleeuwen tot ±1850

HET CHRISTENDOM

De val van het Romeinse Rijk viel samen met de opkomst van een nieuwe godsdienst: het christelijk geloof. De katholieke en oosters-orthodoxe kerken zouden een belangrijke rol spelen in de nieuwe samenlevingen van wat wij de middeleeuwen zijn gaan noemen.

De laatste Romeinse keizers waren al bekeerd tot het christendom en zorgden ervoor dat het de officiële godsdienst van het rijk werd. Met het christendom werden ook nieuwe normen en waarden geïntroduceerd. Het waren de christelijke Romeinse schrijvers die het vaakst klaagden over het gebruik van valse haren.

Pruiken werden door de Romeinen tot in de derde eeuw op grote schaal gedragen. De Kerk kwam hiertegen in het geweer. Sommige kerkelijke gezagsdragers zagen het dragen van pruiken zelfs als doodzonde.

De Romeinse kerkvader Tertullianus verklaarde de kerkelijke weerzin als volgt: 'Elke persoonlijke vermomming is overspeligheid jegens God. Pruiken, verf, poeder zijn dat soort vermommingen en uitvindingen van de duivel'. Als dit niet werkte, hield hij de gelovigen het volgende argument voor: 'Het nephaar dat jullie dragen komt misschien van misdadigers of zelfs verdoemden' en 'God heeft de mens geen pruiken geschonken. En aangezien God ze niet heeft geschonken, moeten jullie ze wel van de duivel hebben gekregen'. Tegen zulke logica is natuurlijk niet in te gaan...

Een andere kerkvader, Clemens van Alexandrië, ging nog verder door te verklaren dat de priesters kerkelijke zegen bij pruikdragenden op de pruik zelf bleef rusten en niet op de persoon.

Het machtsvacuüm dat de Romeinen achterlieten werd langzaam gevuld door nieuwe (konink)rijken en rijkjes. Het bekende feodale stelsel, met zijn leenheren, leenmannen en ridders werd opgebouwd, niet zelden op de resten van de Romeinse villa's die her en der in noord-west Europa verspreid lagen. In Frankrijk zou het de basis worden voor het Frankische rijk.

De Frankische koning baseerde zijn macht op militaire kracht en aanzien. Daarbij hoorde naar Frankische gewoonte een weelderige haardos. Het knippen of scheren van haar was zelfs taboe. Het verlies van kracht of (koninklijke) status, het verstoren van de haargeesten, het gevaar dat afgeknipt haar door een vijand voor kwade magie kon worden benut, al deze redenen bevorderden het gebruik de haren lang te laten. In de zesde en zevende eeuw waren in het Frankische rijk alleen slaven baardloos en kaal.

De Frankische tijdgenoot Hottoman meldt ons: 'Het afknippen van het haar van een koningszoon in het eerste koningshuis van Frankrijk hield in dat zijn recht op troonopvolging hem werd ontzegd en hij tot onderdaan werd verklaard'. Het schenken van een langharige pruik aan zo'n verworpen zou dan ook het herstel van zijn vorige positie hebben betekend.

HET WOORD KAAL

Het Latijnse woord voor ouderdomskaalheid is calvities (lat. calvus = schedel) en het ligt voor de hand om hier ons woord kaal van af te leiden.

Kaal komt echter van het oudgermaanse kalo, wat op zijn beurt afgeleid zou kunnen zijn van het oudslavische golu = naakt.

Door het taboe op kaalheid bleef het gebruik van pruiken ook in deze eeuwen voortbestaan. In perioden dat extreem lang haar in de mode was droeg een aanzienlijk deel van vooral de adel een pruik. Maar de grote massa kon er zich geen veroorloven. Bovendien waren, zoals we al hebben gezien, de vertegenwoordigers van de Kerk fel tegenstander van het dragen van kunstmatig haar.

Het mag daarom geen wonder heten dat het aantal recepten voor haargroeimiddelen in de Middeleeuwen zeer talrijk was. Als ingrediënten vinden we onder anderen gekookte of verbrande brandnetels, klimop, bloedzuigers, mollen, bijen, hazenkoppen gemengd met berenvet of azijn. Deze stoffen hebben meestal een symbolische betekenis, zoals eerder bij de Egyptenaren. Hier gaat het om ingrediënten die staan voor graven, groeien of prikkelen.

De bevolking mixte deze middeltjes zelf, of verkreeg ze op de markt van rondtrekkende kwakzalvers en heelmeesters. Goede medische zorg was voorbehouden aan de rijke elite. Vaak was het de chirurgijn aan het hof die als een van de weinige geleerden experimenteerde met allerlei stoffen om de kwalen van zijn heer te verlichten.

Aan het einde van de zevende eeuw ontplooidde zich een felle strijd over de mate van kaalheid die christelijke priesters en monniken zich moesten aanmeten. In het Angelsaksische deel van Europa (Engeland, Schotland, Ierland) droegen geestelijken de zogenaamde 'tonsuur (kapsel) van St. Johannes de Doper', met een halfronde kale plek op het hoofd.

De kerk van Rome daarentegen schreef de 'tonsuur van St. Petrus' voor, het bekende monnikenkapsel met een grote, ronde kale plek op de bovenkant van de schedel. De Paus dreigde de afvalligen met excommunicatie, waarna de Angelsaksische geestelijken overstag gingen. In de negende eeuw liepen vele geestelijken hun haar echter weer groeien.

De geestelijke strijd om de kaalheid inspireerde een negende-eeuwse monnik tot een lang gedicht in het Latijn, 'De laudibus calvitii' of 'Over de lof der kaalheid'. In dit werk zingt de Frankische monnik Hugbald eigenlijk de lof van zijn koning Karel, bijgenaamd De Kale. Alle woorden van het gedicht beginnen namelijk met de letter 'C' van Carolus.

In twaalf hoofdstukken wordt 'aangetoond' dat veel beroemde mannen met belangrijke beroepen in die tijd kaalhoofdig waren. Het lijkt erop dat deze monnik op deze manier in het geveel probeerde te komen bij zijn kale heer. Of hem dat gelukt is weten we helaas niet.

GOUDEN EEUWEN VOOR DE PRUIK

In de loop van de zestiende eeuw, tijdens de Renaissance in Europa, dook een nieuwe belangrijke oorzaak voor kaalhoofdigheid op in de geschiedenis. Rond 1500 werd door Italiaanse medici voor het eerst gesproken van een gevaarlijke geslachtsziekte die de naam 'syphilis' kreeg.

In de loop van de tijd werden door artsen steeds meer symptomen van de ziekte herkend. Daarbij

viel hen op dat ze zich langzamerhand anders ging gedragen. Al vanaf haar ontdekking als ziekte bleek syphilis verschrikkelijke gevolgen voor het lichaam te kunnen hebben. Gezwollen en akelige wonden konden een gezond mens letterlijk langzaam slopen.

Rond 1530 meldden de geneeskundigen echter een nieuw symptoom aan: plotselinge kaalheid. Lijders aan de ziekte konden in korte tijd het hoofdhaar, baarden, zelfs wenkbrauwen en wimpers verliezen. Vooral mannen werden hierdoor als syphilislijder makkelijk herkend. De ziekte raakte in enkele decennia zo wijdverspreid dat het dragen van een baard een geheel nieuwe betekenis kreeg: wie een baard droeg was gezond.

Inmiddels was bekend geworden dat de ziekte door geslachtsgemeenschap werd overgedragen. Vele mannen dachten nu hun lijden te kunnen verminderen door te slapen met een (immers onbezoedelde) maagd. Hierdoor heeft de ziekte zich echter alleen maar verder verspreid. Ook begon het zoeken naar geschikte medicijnen. Tijdens de Renaissance werd daarvoor teruggegrepen op de medische kennis van de Grieken en Romeinen.

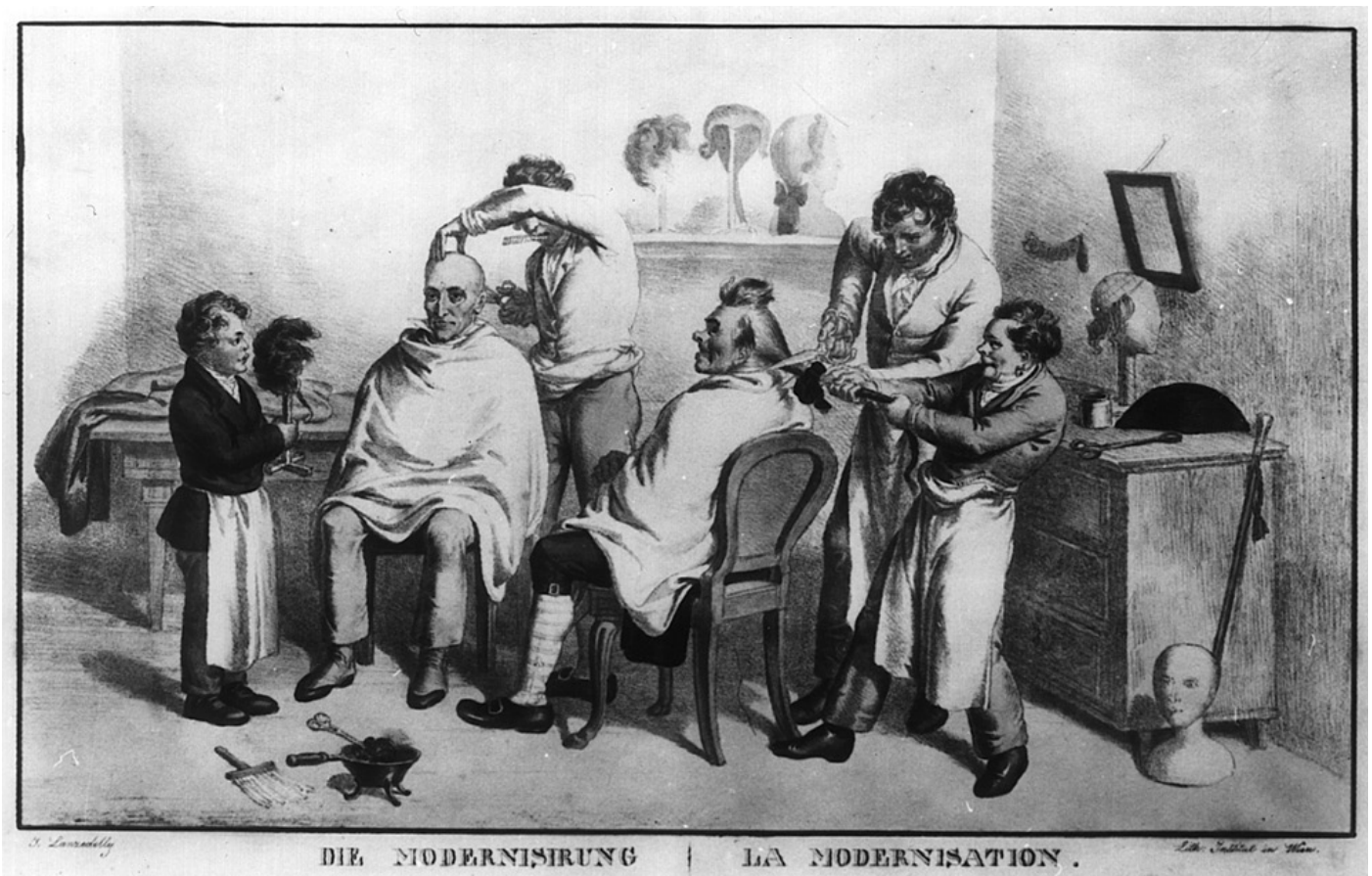
Volgens de klassieke theorieën was het zo, dat de balans van de lichaamsvloeistoffen (humores) door ziekte verstoord was geraakt. Het hoofd zou uitgedroogd zijn, zodat de haren geen voeding meer kregen en afstierven. Vandaar dat de meeste medicijnen gericht waren op prikkeling van de vloeistoffen. Uiteindelijk leek een behandeling met -zeer giftige- kwikdampen of de stof thalliumsulfaat het meest effectief. Hoewel een kwik- of thalliumvergiftiging weer gemakkelijk tot haaruitval kon leiden.

De verspreiding van syphilis over Europa leidde tot een hernieuwde vraag naar pruiken en haargroeimiddelen. In 1529 betaalde de Engelse koninklijke schatkist twintig shilling 'voor een pruik voor Sexton, de koninklijke nar'. Hoewel het niet zeker is dat deze hofnar een syphilislijder was, doet het jaartal toch het ergste vermoeden.

Enige tijd later waarschuwde een Italiaans arts de adellijke vrouwen geen kleurstoffen en andere toevoegingen in het eigen haar aan te brengen, aangezien dit zou leiden tot haaruitval. Mogelijk was ook hier syphilis in het geding.

In 1615 constateerde de Italiaanse dichter Mariano tijdens een bezoek aan Parijs, dat de mannen 'op hun hoofd een valse van haar nagemaakte kop, onder de naam peruke dragen'. In Frankrijk was syphilitische kaalhoofdigheid — bekend, dat het een eigen naam kreeg: la pèze. De lijders hieraan waren niet zelden het voorwerp van spot: kaalhoofdigheid op jonge leeftijd werd als belachelijk ervaren.

Niet veel later kwam er een reden bij om tot het dragen van een pruik over te gaan. Koning Lodewijk de Veertiende van Frankrijk (de 'Zonnekoning') had bij zijn troonsbestijging in 1643 ongewoon lang en dik haar waarop hij erg trots was. Om niet voor hem te hoeven onderdoen droeg zijn hofhouding pruiken van hetzelfde model. Toen 's konings haar steeds dunner werd besloot hij, aanvankelijk met tegenzin, om zelf ook pruiken te gaan dragen. Hij zou uiteindelijk veertig pruikenmakers in dienst hebben gehad.

Afb. 3 19e-eeuwse heren verwisselen hun eigen haar voor een pruik.
 Kleuren lithografie door J. Lanzedelly, Wenen begin 19e eeuw.

De Nederlandse dichter Herckmans dacht in 1635 het zijne van de nieuwe pruikenmode:

*“T is yeder algemeen, ‘t zy arrem, rijck of edel:
 De jaren-seysse mayt den deurgeroockten schedel,
 sen kruyfde [gekrulde] hairen af. den overblonden top
 die grijst, en metter tijd, het word een kalen kop. [...]*

*Maer hier is goe raed dier; want scheir noch kruyden sap
 Kan hier verscheppen [verhelpen], ‘t geen, door boortigh eygenschap,
 Den mensch is aenge-erft. [...]*

*Sta by, geroofde lock, van een verstorven struyck:
 En dect u stiefvaers hooft, nu met een blonde pruyck.
 O menschelijke mensch! wie weet, of dese locken!
 Niet uytgevallen zijn, van lemten of van pocken.”*

He zou inderdaad een tragische grap zijn als een lijder aan syphilis zijn kaalheid zou bedekken met de uitgevallen haren van een andere zieke. Door de werking van de eerder beschreven modemechanisme braken nu twee gouden eeuwen voor de pruik aan, nog versterkt door de verwoestende effecten van syphilis.

In 1665 was het vak van pruikenmaker in Frankrijk al zo gevestigd, dat de vaklieden zich verenigden in een gilde. Ze gebruikten menselijk haar, maar ook paardehaar en geitehaar als basis-materiaal. In Engeland kwam het dragen van pruiken in de mode na het herstel van het koningsschap in 1660 (Engeland is enige tijd een republiek geweest onder Oliver Cromwell).

De dood van Lodewijk de Veertiende had de pruikenmode in Frankrijk in verval kunnen brengen. Zijn opvolger Lodewijk de Vijftiende had namelijk weer een prachtige haardos van zichzelf. In plaats daarvan verscheen een kleiner type pruik op de markt. Door deze goedkopere pruiken werd het dragen ervan nog wijder verbreid. Als iemand dan nog geen pruik kon betalen droeg hij zelfs zijn eigen haar in de vorm van een pruik

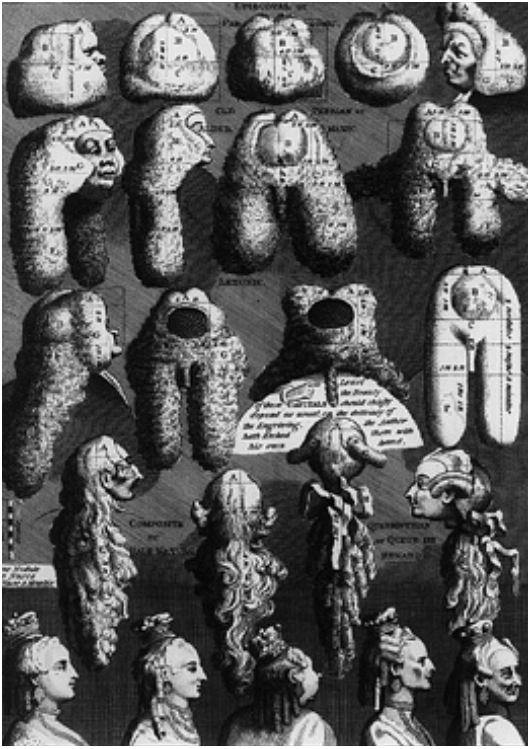
HET WOORD PRUIK

De Engelse en Franse termen (perri)wig en perruque voor ons woord pruik schijnen allemaal te kunnen worden herleid op het Latijnse woord pilus = haar. Het woord zou zich achtereenvolgens via pelus, pelutus, pelutuus, pelutiac, perutica en perruca tot perruque hebben ontwikkeld.

Het dragen van pruiken door de geestelijkheid leidde in Frankrijk rond 1660 tot een rel en zelfs tweespalt, hoewel het in Engeland al geaccepteerd was. Om niet achter te blijven verbood koning Charles de Tweede het vervolgens ook in Engeland. De geestelijkheid bediende zich zolang het mocht van een eigen model pruik. Andere beroepsgroepen volgden hierin al snel.

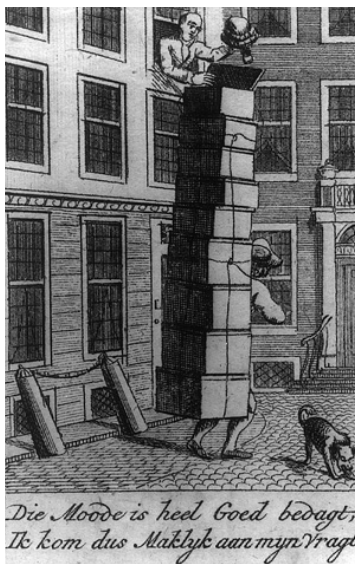
Zo waren er na enige tijd enorm veel soorten pruiken voorhanden. Het gaat te ver om deze hier allemaal te noemen (zie afbeelding 4). Het voornaamste verschil lag in de grootte en de prijzen. Om de laatste reden droegen arbeiders ze nauwelijks. Dienst- of ander personeel met een representatief beroep droegen ze juist wel. Vaak werd zo'n pruik vergoed door de baas.

Dit dragen van pruiken door bedienden heeft nog een aardige voorgeschiedenis. Engelse speculanten hadden met het oog op de pruikenverkoop veel geld geïnvesteerd in haarvoorraden. De vraag bleef echter achter bij de verwachtingen. De invloedrijke staatsman Pitt stelde nu naar aanleiding van een insect in het eten van de koning voor om ook de bedienden het hoofd te laten scheren en een pruik aan te meten. Het vermoeden leeft dat hij dit voorstel deed om de speculanten tevreden te stellen. Uiteindelijk werd het voorstel onder dwang in het land uitgevoerd en al snel ook op het vasteland.

Afb.4 De vijf soorten pruiken. Een Engelse prent uit de 18^e eeuw die de wildgroei van pruiken-soorten in kaart brengt. Kopergravure door William Hogarth, London 1761.

In 1765 verzocht het Engelse gilde van pruikenmakers de koning in een petitie zelfs om het dragen van pruiken voor alle volwassenen verplicht te stellen. Dit voorstel kwam er niet door, waarschijnlijk ook omdat sommigen van de ondertekenaars zelf nooit een pruik droegen.

Afb. 5. Een kale heer komt op een eenvoudige manier aan zijn pruik. Spotprent uit 1775.

Afb. 6. Spotprent op de snelle groei in hoogte van de vrouwenpruik in de 18^e eeuw. In dit geval is zelfs een ladder nodig. Gravure uit een Hollandse almanak uit 1775.

Vrouwenpruiken bereikten uiteindelijk een soms spectaculaire omvang. Over dit onderwerp is een groot aantal spotprenten gemaakt, waarvan een voorbeeld in afbeelding 6 te zien is. De prijs van zulke pruiken leidde tot een nieuwe vorm van misdaad: de pruikendiefstal (afbeelding 5).

In Londen kwam het stelen van pruiken op grote schaal voor. Sommige dieven droegen een mand op de schouder met daarin een klein kind verborgen. In het gedrang wist het kind de hoogstaande heren en dames de pruik van het hoofd te trekken. Tijdens een nachtelijke koetsrit kon het gebeuren dat het rijtuig van achter werd opengesneden en de pruik gestolen, voordat de passagier doorkreeg wat hem of haar overkwam.

Aan het einde van de achttiende eeuw begon het dragen van pruiken op grote schaal te verdwijnen. Eerst kwam het steeds vaker voor dat het eigen haar als op een pruik gelijkend werd gekapt. Omdat normaal gesproken het eigen haar werd geschoren voordat een pruik werd opgezet, waren gedeeltelijke pruiken met haar tot op de schouders nog tijdelijk in gebruik. Zodra het eigen haar volgroeid was verdween ook dit type pruik. Korte kapsels kwamen nu weer in de mode.

Een Nederlandse bron zei in 1830 het volgende over het pruikenmakersvak: 'Dan sedert enige jaren, dat de mannen meer met hun eigen haar, dan wel met geleend haar pronken, is dit handwerk sterk in verval geraakt. Terwijl de pruiken thans bijna door niemand anders meer gedragen worden, dan door lieden, die dezelve uit gebrek aan eigen haar, of uit gewoonte van vele jaren herwaarts, niet wel kunnen ontberen'.

Rond deze tijd werden de grootschalige gevolgen van de Industriële Revolutie zichtbaar, welke uiteindelijk ook onze kijk op kaalhoofdigheid zouden veranderen. In het laatste hoofdstuk wordt nu op deze periode tot aan onze tijd ingegaan.

Hoofdstuk 3, Na de Industriële Revolutie

Verschijselen als technische vooruitgang en massaproductie, die wij herkennen als kenmerken van ons industriële tijdperk, hadden nooit kunnen plaatsvinden als de wetenschap de laatste drie eeuwen niet zo'n hoge vlucht had genomen. Ook de medische tak van de wetenschap heeft in deze periode sterke vooruitgang geboekt.

Door de groei van de kennis van het menselijk lichaam werden de oorzaken van kwalen steeds begrijpelijker. De opkomst van de chemie en -als gevolg daarvan- de artsenijsmengkunde (later het apothekersvak) zorgden ervoor dat voor steeds meer ziekten medicijnen beschikbaar kwamen. Ook op het terrein van de medische operaties (chirurgie) werd veel vooruitgang geboekt.

Afb. 7. Baron Dupuytren, samensteller van haargroeimiddelen en baanbrekend chirurg.

Afd. 8. Karikatuur van een kind dat met haargroeipommade heeft gespeeld. Ingekleurde lithografie, Berlijn ongeveer 1840.

De ontdekkingen op dit gebied werden door een groep van enthousiaste pioniers beproefd. In de late achttiende en in de negentiende eeuw raakte het medisch beroep steeds meer verspreid en werd tegelijk professioneler. Het gewone volk kreeg voor het eerst toegang tot betere medische zorg. Hierdoor kreeg de medicus steeds meer aanzien in de samenleving.

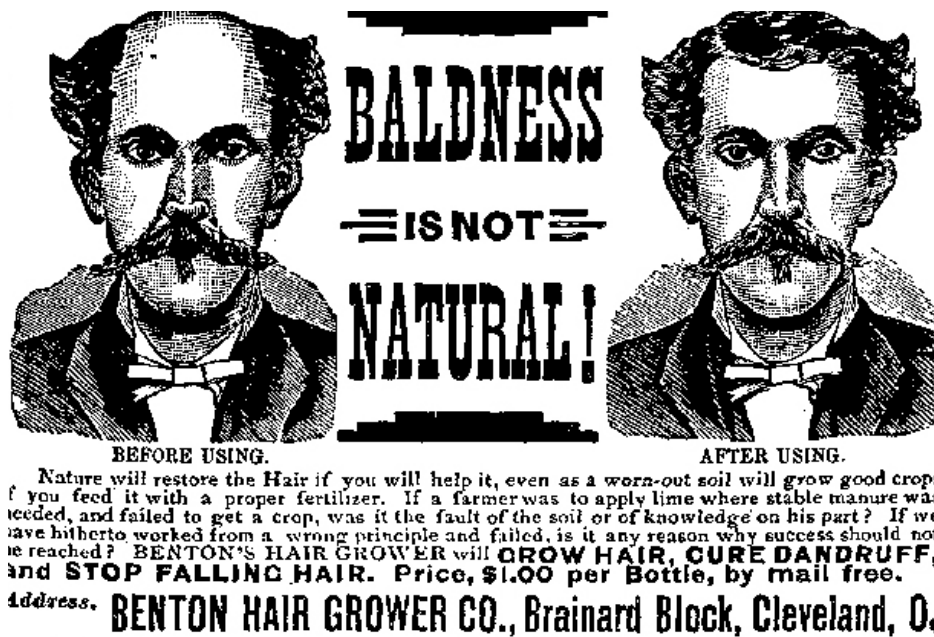
Baron Dupuytren was een van de pioniers op het terrein van de medische wetenschap. Hij had belangrijke verbeteringen op het gebied van chirurgische technieken op zijn naam staan. Maar ook op het gebied van de artsenijsmengkunde heeft hij geëxperimenteerd. Uit 1839 stamt een aantal recepten van zijn hand voor middelen tegen kaalhoofdigheid en haaruitval. Als ingrediënten noemt de baron rundermerg, loodacetaat, Spaanse vlieg, alcohol, kruidnagel- en kaneelolie. Van zo'n smeersel moest 's- avonds de hoeveelheid 'van eene hazelnoot' op het hoofd worden aangebracht.

Het feit dat een medicus met zijn reputatie zich aan een haargroeimiddel waagde is een indicatie

voor de groter wordende aandacht van de medische wereld voor het probleem van de kaalhoofdigheid. In deze tijd verschenen steeds vaker artikelen met de verschillende vormen en oorzaken van kaalhoofdigheid als onderwerp van studie.

Van het verhoogde aanzien dat de medische beroepen genoten werd soms handig gebruik gemaakt. Rondtrekkende verkopers handelden in diverse wondermiddelen. Deze zouden verloren levenskracht kunnen herstellen, breuken genezen en werkzaam zijn tegen bijna elke ziekte of aandoening, kaalhoofdigheid natuurlijk niet uitgezonderd. In Nederland bijvoorbeeld was de 'Haarlemmerolie' lange tijd een veel verkocht wondermiddel.

Bekend zijn ook de Amerikaanse wonderdokters, die met paard en wagen door het pas gekoloniseerde gebied trokken en in elk plaatsje hun elixirs aan de man probeerden te brengen. Hun activiteiten werden pas in 1906 aan banden gelegd met het verschijnen van de Wet van Wiley (Wiley Act). De 'officiële' medici begonnen zo een kruistocht tegen wat in hun ogen charlatans waren.

BALDNESS
IS NOT
NATURAL!

BEFORE USING. **AFTER USING.**

Nature will restore the Hair if you will help it, even as a worn-out soil will grow good crops if you feed it with a proper fertilizer. If a farmer was to apply lime where stable manure was needed, and failed to get a crop, was it the fault of the soil or of knowledge on his part? If we have hitherto worked from a wrong principle and failed, is it any reason why success should not be reached? BENTON'S HAIR GROWER will GROW HAIR, CURE DANDRUFF, and STOP FALLING HAIR. Price, \$1.00 per Bottle, by mail free.

Address, **BENTON HAIR GROWER CO., Brainard Block, Cleveland, O.**

Afb. 9. Reclame voor een Amerikaans haargroeimiddel, +/- 1885-1890.

De bevolking was echter al eeuwenlang bediend door ongediplomeerde geneeskundigen en bleef in de markt voor nieuwe wondermiddelen. Zo onstond de wereld van de alternatieve geneeswijzen.

Over de acceptatie van kaalheid liepen de meningen in deze tijd uiteen. In 1904 schreef een mevrouw Humphrey in haar boek 'Alledaagse etiquette': 'De etiquette verbiedt de man om een pruik te dragen, hoewel ze tegelijkertijd vrouwen verbiedt z—nder een of andere haardracht te verschijnen. Als zij kaal is, moet zij deze kaalheid verbergen. Een man kan lange lokken haar laten groeien en deze over de kale plekken draperen, maar als ook dit faalt moet hij de situatie laten zoals zij is.'

Een nieuw produkt in de wereld van het kunstmatige haar was de toupet of haarstukje. Al aan het einde van de negentiende eeuw droegen rijkere vrouwen soms toupets, omdat die naar eigen zeggen beter in model bleven dan het eigen haar. Door het bekendste Londense modeblad The Queen werd in 1910 het gebruik van pruiken en toupets door vrouwen van harte aanbevolen.

Het dragen van een pruik door mannen leek definitief uit de mode te zijn en in strijd met de goede manieren. Het Engelse woord voor pruik 'wig' raakte zelfs in onbruik en werd vervangen door het

meer verhuellende 'transformation' (verandering).

De vrouwenpruik begon aldus aan een nieuwe opmars. In 1941 werd de waarde van de jaarlijkse haarimport in de Verenigde Staten door het blad *Colliers* geraamd op vijf miljoen dollar. Opvallend genoeg verscheen nu ook de praktijk van het 'pruikenpikken' weer in het straatbeeld van de grote steden.

"NEW THICK HAIR" ... says Navy Veteran
"Before using your treatment the front third of my head was almost entirely bald. Now after six weeks treatment I have new hair all over the bald area clear down to the original hair line."
HOWARD JONES

BEFORE **AFTER**

"I've Grown Hair!" report
HUNDREDS of enthusiastic users from COAST to COAST!

ALL OVER THE NATION...
Men and women from all walks of life praise

BRANDENFELS'
SCALP AND HAIR TREATMENT

"Here's POSITIVE PROOF
based on actual statements
by these men who are now
ACTUALLY GROWING HAIR."
Says Carl Brandenfels, the famous "HAIR FARMER" of St. Helens, Oregon, discoverer of this amazing SCALP AND HAIR TREATMENT.

BEFORE **AFTER**

CARL BRANDENFELS (before) as he looked on Oct. 8, 1945, and (right) as he looks today

LETTERS LIKE THESE FILL THE HAIR FARMER'S FILES

MARIO MALTONI: "Spent seven years and \$500 trying to get my hair back before seeing your advertisement. Now I have hair all over my head. My hair is coming back... and thick, too."—San Francisco, Cal.

MELVIN RITZ: "I have hair starting all over my head... more hair than I've had in 25 years."—Bridget, Montana.

WILLIAM YADAMON: "...happy patient... hair with color of more than one lock to height, standing straight up."—Newark, N.J.

MRS. FRED GROSS: "...my hair has stopped falling and I have a new growth of hair all over my head."—Baltimore, Md.

HON. JOSEPH G. NAUMAN (Age 68): "...applied treatment daily... have noticed a new growth of hair... all traces of dandruff completely eliminated."—Oregon Judge.

STILL TIME TO ORDER FOR XMAS GIFTS!
BRANDENFELS' SCALP AND HAIR TREATMENT is an ideal gift for family or friends (men or women) on Christmas, birthday and anniversary.

FIND OUT FOR YOURSELF... SEND FOR GENEROUS 5-WEEK HOME TREATMENT!

None Genuine without this signature on every bottle:

BRANDENFELS'
SCALP AND HAIR TREATMENT

THE HAIR FARMER
St. Helens, Ore.

PLEASANT TO USE!... PRIVATE TOO! The two liquid secret-formula solutions are non-sticky, odorless. Does not rub off on hat bands, clothing or bed linen. The simple directions are easy to follow in the privacy of your home.

INEXPENSIVE... Approximately 60 applications in each treatment, averaging only 30c per application.

Cash Price, \$15.00 (plus \$3 Federal Excise Tax) Sent Postpaid.
C.O.D. Price, You Pay Postman \$18.00 plus few cent postage.

ACT NOW! AT FIRST SIGNS of receding hair, order Brandenfels' Scalp and Hair Treatment, for in many cases early use has saved hair.

MAIL THIS ORDER FORM TODAY!

NAME _____
ADDRESS _____
CITY _____
STATE _____
ZIP _____

Dear Sir: Please send me your 5-week Scalp and Hair Treatment with directions for use in my own home.
Cash ☐ I enclose \$15 plus 20% Federal Tax (\$3) total \$18 (Postpaid).
C.O.D. ☐ I agree to pay postman \$18 plus postal charges.
☐ XMAS GIFT — PLEASE RUSH.

Please Print Plainly L-1210

Afb. 10. Reclame voor een Amerikaans haargroeimiddel, begin jaren vijftig uit de vorige eeuw.

In de vijftiger jaren gingen toch ook steeds meer mannen haarstukjes dragen. De belangstelling voor de mannelijke haardracht was inmiddels sterk gestegen. De technieken voor het maken van pruiken en toupets waren tegelijk sterk verbeterd. Ook het feit dat van veel bekende film- en televisieartiesten bekend was dat ze een haarstukje droegen hielp mee aan het vergroten van de

populariteit van deze artikelen.

In 1958 rapporteerde een Newyorkse pruikenmaker dat sinds 1954 de verkoop van haarstukjes voor mannen met maar liefst 750% was gestegen. Ongeveer 35% van de produkten werd verkocht aan mannen jonger dan 35 jaar. Het jaar daarop wist Time Magazine te melden dat postordergigant Sears Roebuck 'in discrete witte enveloppen' 30.000 catalogi had verzonden waarin hun 'prijswinnende toupets' waren vermeld. De prijzen varieerden tussen \$109.95 en \$224.95. Een toupetproducent, Hairlines Incorporated, berichtte dat jonge zakenlieden goed waren voor 40% van de totale afzet van toupets. Kunstmatig haar was kortom big business geworden.

Een opmerkelijke en droevige reeks gevallen van opzettelijk toegebrachte kaalhoofdigheid vinden we in ons eigen land vlak na de Tweede Wereldoorlog. Meisjes die er na de Bevrijding van werden verdacht met een Duitser te zijn omgegaan werden getraakteerd op een openbare scheerbeurt. In feite ging het hier om een moderne versie van het aan de schandpaal nagelen. De betreffende ongelukkige werd voor iedereen te kijk gezet.

Bij het zoeken naar de oorzaken van kaalhoofdigheid werd in medische kringen eindelijk vooruitgang geboekt. Merkwaardig genoeg was de oplossing reeds in de Klassieke Oudheid door de Griekse arts Hippocrates en de wijsgeer Aristoteles aangereikt.

Hippocrates constateerde dat zich bij gecastreerde dienaren, de eunuchen, nooit kaalhoofdigheid voordeed. Aristoteles probeerde dit te verklaren door erop te wijzen dat eunuchen evenals vrouwen een 'vochtiger lichaam' hadden dan mannen en dus een betere voedingsbodem voor haar-groei.

Pas in 1942 gaf de Amerikaanse arts J.B. Hamilton een nieuwe draai aan Aristoteles' waarnemingen. Hij kon steunen op de inmiddels al weer enige tijd uitgewerkte erfelijksheidstheorie en de ontdekking van de werking van menselijke hormoonstoffen. Hamilton legde een direct verband tussen castratie, het aanmaken van mannelijk hormoon en mannelijke kaalhoofdigheid.

Als een man met erfelijke aanleg voor kaalhoofdigheid tijdig wordt gecastreerd, zal hij niet kaal worden. Inmiddels kaal geworden plekken raken echter niet opnieuw begroeid. Uit verder onderzoek werd geconcludeerd dat er verschillende soorten haar zijn, met een verschillende aanleg om op den duur uit te vallen, al dan niet onder invloed van hormonen.

ALOPECIA

De medische term voor kaalhoofdigheid is alopecia, welk woord wordt gevolgd door de benaming voor het soort kaalheid. Alopecia komt van het Griekse woord aloopeké = (muts van) vossevel, naar de vos die immers wel zijn haren verliest maar niet zijn streken.

Het ging in Hamilton's onderzoek slechts om één soort kaalhoofdigheid, die echter wel de meest voorkomende is: alopecia androgenetica, de erfelijke mannelijke kaalhoofdigheid. Al eerder zagen we dat er andere soorten zijn, zoals de alopecia syphilitica als gevolg van de ziekte syphilis en alopecia areata, de pleksgewijze kaalheid. Elke soort heeft zo zijn eigen oorzaken. Er zijn zelfs gevallen bekend van kaalheid door schrik, een verergerde versie van het krijgen van grijze haren door dezelfde aanleiding.

Nu de werkelijke oorzaken van kaalhoofdigheid steeds beter bekend raakten, kon worden gezocht naar effectieve oplossingen. Die bleken echter niet voor de hand te liggen. Niemand kan

namelijk ongestraft met hormonen gaan knoeien. De bij-effecten van een hormoonbehandeling zijn in de regel ongewenst. Een man mag dan op deze wijze wel zijn haaruitval kunnen stoppen, maar of hij de daarbij optredende vrouwelijke kenmerken voor lief neemt is een tweede.

Een chirurgische oplossing bleek een goed alternatief te zijn. In 1955 kwam de Amerikaanse huidarts Orentreich met een methode om gezond haar te transplanteren naar een kaal stuk hoofdhuid. Hij had ontdekt dat de haren aan zij- en achterkant van het hoofd wezenlijk verschillen van die — p het hoofd, waar doorgaans de meeste haaruitval plaatsvindt.

Door het wegnemen van kleine eilandjes met haar uit het ‘gezonde’ gebied en die op de kale plaatsen weer in te planten, wordt het haar als het ware opnieuw over het hoofd verdeeld. Deze techniek is inmiddels zo goed als geperfectioneerd.

Acteurs als Yul Brynner en Telly Savalas (‘Kojak’) bewezen dat kaalhoofdigheid uitstekend benut kon worden om op te vallen. Hun voorbeeld is echter nooit op grote schaal nagevolgd. In de zomer van 1964 probeerde de Parijse modekoning Jacques Esterel een rage te ontketen door zijn modellen een kaal uiterlijk mee te geven. Hij noemde dit ‘oud Egyptisch’. Maar het grote publiek nam ook dit idee niet over zodat het ‘high fashion’ bleef.

De laatste tijd kennen wij opzettelijke kaalheid van de skinheads. Oorspronkelijk schoor deze groep zich kaal vanwege de voordelen die dit tijdens het gevecht meebracht, een ‘truc’ overgenomen van Amerikaanse mariniers. Later deed de skinhead afstand van zijn haar om bij de groep te horen, om als zodanig herkenbaar te zijn.

Met deze constatering wordt de beschrijving in vogelvlucht van 4000 jaar kaalheid besloten. Nu volgt een korte samenvatting van het voorafgaande en zullen enkele voorzichtige conclusies worden getrokken. Vervolgens wordt een overzicht geboden van de huidige stand van zaken op het gebied van kaalhoofdigheid en de bestrijding daarvan.

Samenvatting en conclusies

Kaalhoofdigheid is een fenomeen waar de mensheid al vanaf haar vroegste geschiedenis mee werd geconfronteerd. In vrijwel elke cultuur is daarom terug te vinden hoe het bezitten van weinig haar werd ervaren en hoe erop werd gereageerd. In al die perioden en op al die plaatsen lijkt in ieder geval dit gevoel vrij constant aanwezig te zijn: kaalhoofdigheid werd en wordt als een gebrek ervaren en er is constant gezocht naar een oplossing voor dat gebrek.

In sommige tijden en werelddelen werd de kale schedel iets positiever benaderd, bijvoorbeeld omdat die hoorde bij wijze oude mannen. In de meeste gevallen had opzettelijke kaalheid een signaalfunctie: 'Ik ben in de rouw' of 'ik ben als monnik onderworpen aan een godheid' of 'ik wil opvallen in de menigte'. Onopzettelijke kaalheid had die functie ongewild soms ook: 'Diegene is ziek', 'die is oud'.

Wie een flinke haardos had straalde jeugd en daarmee kracht en gezondheid uit. Voor de kaalhoofdige was en is zo'n haardos vaak een felbegeerd bezit. In de loop der eeuwen heeft de mens met wisselend succes gezocht naar middelen die aan deze vraag beantwoordden. Haargroeimiddelen en middelen tegen haaruitval maakten al vroeg deel uit van het assortiment van zowel de medicijnman als van de lijfarts des konings.

Het ultieme haargroeimiddel is nog steeds niet gevonden, hoewel er hedentendage enkele produkten zijn die enig resultaat boeken. Omdat eeuwenlang de eigenlijke oorzaken van de verschillende soorten kaalhoofdigheid volstrekt onbekend waren is succes op dit gebied erg lang uitgebleven. De kennis van de werking van het menselijk lichaam was niet voldoende om ook maar in de richting van een volledige oplossing te komen.

Toch is het niet ondenkbaar dat noest experimenteren na zoveel eeuwen tot de toevallige ontdekking van een succesvol medicijn had kunnen leiden. Maar daar werkte het feit tegen dat, zoals wij nu weten, de meest voorkomende gevallen van kaalhoofdigheid een nogal fundamentele oorzaak hebben, namelijk erfelijke aanleg.

Naast het haargroeimiddel was de haartoevoeging, waaronder pruik en toupet, het meest toegepaste wapen in de strijd tegen de kaalheid. Het dragen van pruiken kende hoogtijdagen en rustiger perioden. De vraag naar haartoevoegingen wisselde met de heersende mode of moraal, of het uitbreken van een epidemie van een ziekte die haaruitval als symptoom had. Ten tijde van het oude Egyptische Rijk en in het Westen van de zeventiende en achttiende eeuw was de pruikendracht het meest algemeen.

Het pruikenmaken is één van de oudste ambachten. De gebruikte technieken en materialen zijn in de loop der eeuwen sterk verbeterd, zodat ook nu nog de haartoevoeging een van de populairste remedies tegen kaalhoofdigheid is.

Met de ontwikkeling van de medische wetenschap kwamen de oorzaken van kaalhoofdigheid aan het licht, zodat gericht naar oplossingen kon worden gezocht. Een van de meer moderne technieken is de haartransplantatie. Naast de chemicus en de producent van haarwerken houdt tegenwoordig ook de chirurg zich met de bestrijding van kaalhoofdigheid bezig.

De geschiedenis van de kaalhoofdigheid is daarmee een levende geschiedenis. Zolang het bezit

van weinig haar als een gemis wordt ervaren zal de mens blijven zoeken naar een oplossing. Voor wie zwaar aankijkt tegen zijn of haar kalende hoofd heeft de eerder geciteerde dichter Herckmans tot slot van dit geschiedverhaal nog een woord van troost:

*'[...] So dit gesangh wel luyd (hoort hoe de kale singen,
Hoe heerlijk ons begaeft de moeder aller dingen)
Seght dan een kalen kop bevrijd van korstich zeer,
Beteeckent vromigheyd, en eer. Wat eyschtge meer?'*

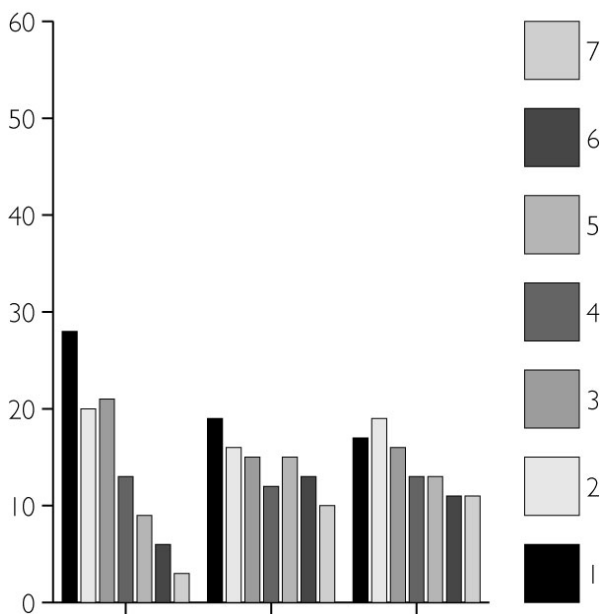
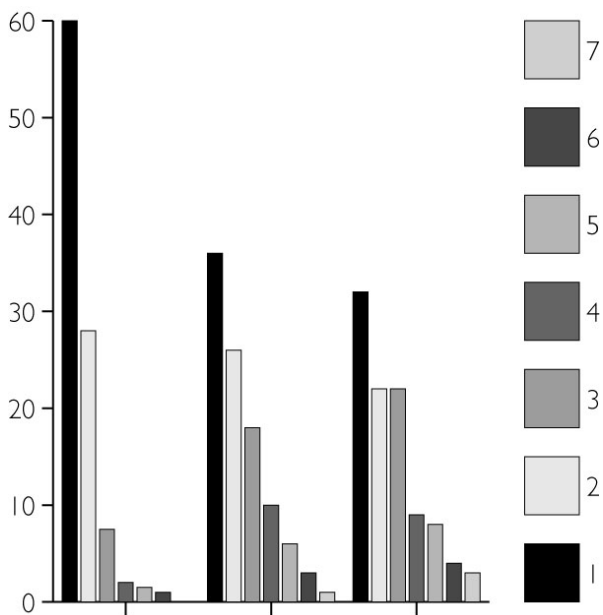

Afb. 11. Pruikenstandaards. Duitsland, 182 eeuw.

Hoofdstuk 4, Uw haaruitval verklaard

Hans J. Diks

Mannelijke kaalheidspatronen voorkomen in %

Afb. 12 Voorkomen van mannelijke kaalheidspatronen per leeftijdsgroep. Bron oorspr. gegevens: O. Norwood, *Hair transplant surgery*, Springfield (Ill.) 1973

Met de nu volgende informatie wil de auteur een zo actueel en volledig mogelijk beeld geven van de stand van zaken op het gebied van bestrijding van kaalhoofdigheid. Het is gebleken dat er nog

enorm veel misverstanden bestaan over de oorzaken van kaalhoofdigheid en de tegenwoordig toegepaste oplossingen ervoor.

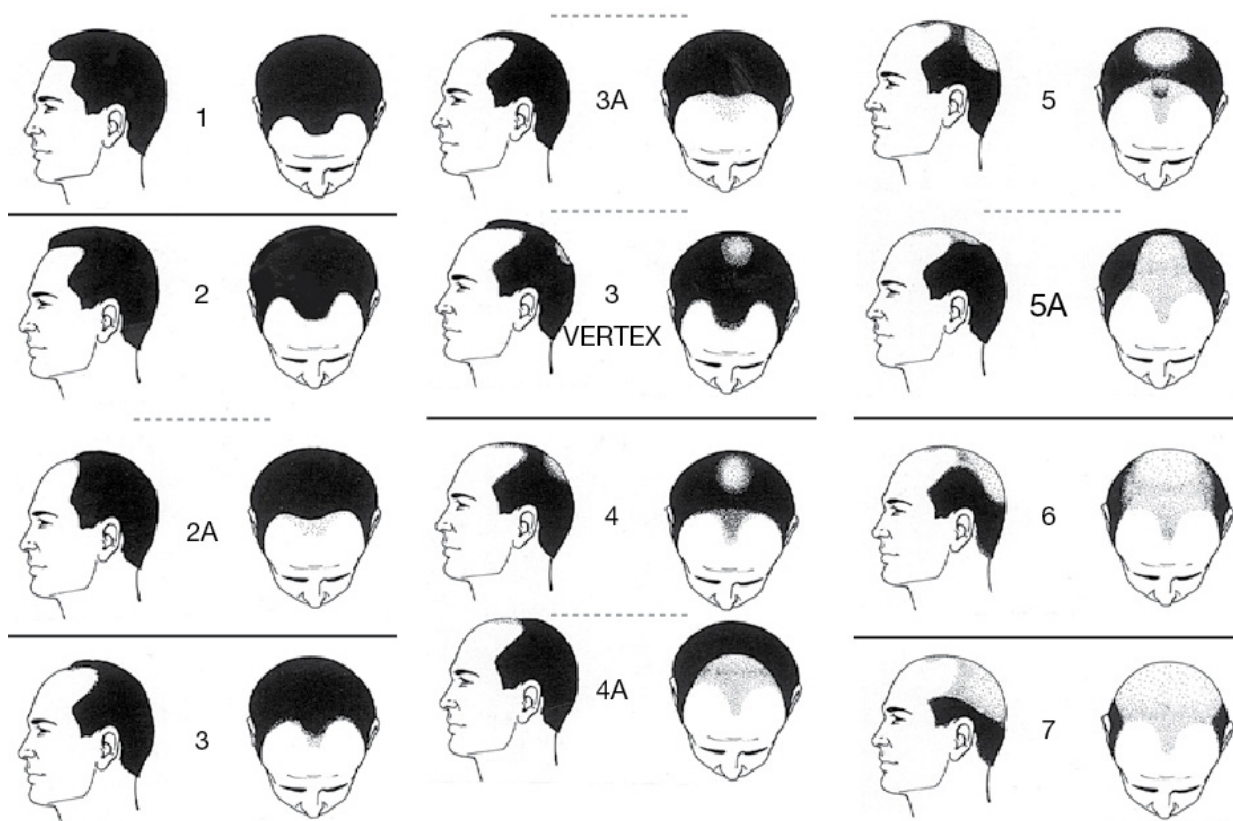
Achtereenvolgens zullen oorzaken, kenmerken en gevolgen van haaruitval alsmede de oplossingen aan bod komen. Tussendoor zullen nuttige wenken worden gegeven. Aan het einde van dit boekje vindt u enige nuttige adressen die uitkomst kunnen bieden als u hierna nog vragen over haaruitval heeft.

OORZAKEN EN KENMERKEN VAN KAALHOOFDIGHEID

Er zijn in de loop van de tijd veel typen kaalhoofdigheid onderscheiden en zij hebben evenzovele oorzaken. Zoals we in de inleiding van dit boekje hebben gezien vallen de oorzaken van kaalhoofdigheid in twee groepen uiteen: opzettelijk en niet opzettelijk. We zullen ons hier beperken tot de niet-opzettelijke oorzaken en enkele van dezen eens nader onder de loep nemen.

1. ERFELIJKHEID EN HORMONEN.

Eén van de meest voorkomende typen is wel die van de alopecia androgenetica, de erfelijke kaalheid van de mens. Hoewel deze vorm vooral bij mannen wordt aangetroffen, komt ze op wat kleinere schaal ook bij vrouwen voor. Het patroon van haaruitval is bij de vrouw echter anders dan bij de man. De laatste tijd echter zien we wel een inhaalslag wat betreft haaruitval bij vrouwen.

Afb. 13. De door dr. Hamilton en dr. Norwood onderscheiden patronen van mannelijke erfelijke kaalheid.

Tegenwoordig wordt de oorzaak van deze kaalheid gezocht in erfelijke aanleg, die actief wordt door de inwerking van hormonen. Bij mannen is de erfelijke eigenschap die kaalhoofdigheid

veroorzaakt zeer wijd verspreid. Omdat mannelijke hormonen -de androgenen- in principe bij elke man na de puberteit actief zijn wordt de erfelijke aanleg voor kaalheid ook in de meeste gevallen effectief. Meer specifiek praten we hier over het Testosteron dat onder invloed van Alpha 5 Reductase wordt omgevormd tot Dihydrotestosteron (DHT) de eigenlijke boosdoener.

In het eerder aangehaalde onderzoek van de arts Hamilton wordt onderscheid gemaakt tussen zeven hoofdtypen van erfelijke kaalheid bij de man (zie afbeelding 13). Deze typen hebben betrekking op het mannelijke patroon van haaruitval, zoals te zien in de grafieken van afbeelding 12. Tevens zien we in deze grafieken de bijbehorende verdeling van de typen kaalheid over verschillende leeftijdsgroepen.

Wat opvalt aan de grafieken is dat met het stijgen van de leeftijd de typen met het minste haar steeds meer voorkomen. Toch komen bepaalde typen al op relatief jonge leeftijd veelvuldig voor.

Afb. 14. De door dr. Ludwig onderscheiden typen van vrouwelijke kaalhoofdigheid.

Bij vrouwen verloopt de haaruitval veel gespreijder. Het haar wordt over het gehele hoofd steeds dunner, zoals in afbeelding 14 wordt aangegeven. Dr. E. Ludwig onderscheidt hier drie fasen van erfelijke vrouwelijke kaalheid. Wat bij zowel mannen als vrouwen plaatsvindt is dat de haarsoort op de kaler wordende plaatsen verandert, of beter gezegd het gaat een andere 'levensfase' in. Deze verandering vindt zoals gezegd plaats onder invloed van hormonen.

2. OUDERDOM

Ieder mens krijgt een dunnere haardos bij het ouder worden. Dit staat los van de hierboven beschreven erfelijke kaalheid, hoewel dat proces het kaler worden voor het oog natuurlijk kan versnellen. Evenals bij de erfelijke kaalheid verandert de haarsoort van aard, maar nu onder invloed van verouderingsprocessen.

3. ZIEKTEN, SLECHTE HYGIËNE, BRANDWONDEN

Van enkele ziekten is bekend dat zij haaruitval als symptoom hebben. In vroeger tijden was syphilis een bekende oorzaak van haaruitval, zoals we in het geschiedverhaal zagen. In de literatuur worden verder onder anderen genoemd stress, tekort aan vitaminen, proteïnen en andere belangrijke voedingsstoffen, suikerziekte en bepaalde vergiftigingen.

TIP 1

Neem de meeste populaire uitspraken over kaalhoofdigheid met een korreltje zout. De meeste beweringen missen elke grond. Hiertoe behoren bijvoorbeeld:

Hoeden en pruiken veroorzaken haaruitval

Van vaak shampoo gebruiken wordt je kaal

Hoofdroos veroorzaakt permanente kaalheid

Er zijn middelen in de handel die haar sneller laten groeien

enzovoorts, enzovoorts. Onzin!

Heeft u iemand in uw omgeving die kaal is en met een leeftijd van 50-60 jaar? Vraag dan eens of hij foto's heeft van toen hij 20-30 jaar was. U zult zich dan realiseren dat haaruitval niet iets van het heden is.

Ook u dient rekening te houden met eventuele toekomstige haaruitval als u nog op jonge leeftijd bent.

Ook een slechte hoofdhygiëne kan haaruitval tot gevolg hebben. Dit kan ook bepaalde parasieten in stand houden. Het veelvuldig krabben dat hiervan vaak het gevolg is beschadigt natuurlijk het eigen haar dat op zich niet in een slechte staat hoeft te verkeren.

Op verbrande huid, -of meer in het algemeen op littekens- groeit geen haar meer. De huidlagen waarin haargroei plaatsvindt zijn dan permanent verwoest. Geneesmiddelen hebben in zo'n geval geen enkel effect.

4. MEDICIJNEN

Geneesmiddelen zelf kunnen ook haaruitval veroorzaken. Een overdosis acetylsalicylzuur bijvoorbeeld, dat vaak in (hoofd-)pijnbestrijders voorkomt, kan door een nog onbekend mechanisme tot haaruitval leiden. Ook antistollingsmiddelen, antimalariamiddelen en cholesterolverlagende middelen kunnen de oorzaak zijn van plotselinge haaruitval.

De bekendste groep van kaalheidsveroorzakers onder de medicijnen wordt gevormd door de cytostatica, de middelen die gezwellvorming tegengaan en veel in therapieën ter bestrijding van kanker worden toegepast.

GEVOLGEN VAN KAALHOOFDIGHEID

Door velen die er zelf mee te maken krijgen wordt kaalhoofdigheid als aantasting van het uiterlijk ervaren. Dit komt enerzijds door de eeuwenlange afkeuring die aan kaalhoofdigheid werd gehecht. Anderzijds bestaat er een ideaalbeeld van de perfecte mens, waaraan de toestand van het eigen lichaam wordt afgemeten.

Mensen die hun kaalhoofdigheid erg negatief ervaren kunnen hierdoor in hun dagelijks functioneren worden belemmerd. Een lichamelijke oorzaak kan dus psychische en daardoor weer lichamelijke gevolgen hebben (psycho-somatische klachten). In die situaties is kaalhoofdigheid als aandoening of gebrek op te vatten en komt een medische of cosmetische behandeling in zicht.

Zo'n behandeling is erop gericht om de oorzaak zo goed mogelijk en liefst volledig weg te nemen. Of dat lukt is afhankelijk van de soort kaalheid, de oorzaken en de gezondheid van de te behandelen persoon.

OPLOSSINGEN TEGEN KAALHOOFDIGHEID

In de loop der eeuwen zijn er verschillende methoden bedacht om kaalhoofdigheid tegen te gaan of te verbergen. Een aantal daarvan kwamen we in het geschiedkundige gedeelte al tegen. Als we alle mogelijke oplossingen eens op een rijtje zetten komen we tot drie te onderscheiden typen: preventieve oplossingen, niet-medische haaraanvullingen en medische behandelingen.

Een vierde oplossing is natuurlijk het accepteren van de eigen kaalheid. Dat is de enige remedie die geen kosten met zich meebrengt mits men geen cursus zelfacceptatie gaat volgen. Het is echter gebleken dat het aantal kaalhoofdigen dat zich niets aantrekt van het gebrek aan haar bij mannen gering is en bij vrouwen zelfs nihil.

We zullen de overige oplossingen nu uitgebreid behandelen. Van elk type wordt een omschrijving gegeven gevolgd door de voor- en de nadelen van de toepassing ervan.

UITLEG OORZAKEN HAARUITVAL

Het is duidelijk dat haarverlies verontrustend is voor hen die het overkomen. Ofschoon niet levensbedreigend, is haarverlies toch iets dat door de artsen enigszins is verwaarloosd. 'Je moet er maar mee leren leven' is een uitspraak die nog al te veel wordt gebruikt door deze artsen.

HAARVERLIES METEN

Een van de problemen die bestaat alvorens we het hebben over haaruitval is de methode die we gebruiken om dit vast te stellen. Ons haar groeit in een cyclus. Om de 3 tot 5 jaar (zie pagina 37) zijn al onze haren, om en om, uitgevallen en weer opnieuw aangegroeid. Tussen de uitvalfase en de hernieuwde groeifase zit een rustperiode van ongeveer 3 maanden. Gezien het aantal haren op ons hoofd, ongeveer 100.000 is het dus volkomen normaal om 100 haren per dag te verliezen zonder dat er uiteindelijk haarverlies optreedt. Op ieder gegeven moment hebben we dus een groot aantal haarfollikels op ons hoofd die een haar in zich hebben en een klein aantal haarfollikels zonder haar. Die haarfollikels zijn in de rustfase en produceren later weer een haar.

HET ZIT IN DE GENEN

We weten allemaal dat de meest voorkomende vorm van haaruitval erfelijk is bepaald. Het is dus genetisch bepaald. U erft deze genetische bepaling van uw ouders. Dat wil echter niet zeggen dat als uw vader kaal is, u het ook wordt. Vergelijk de lichaamslengte. Zo kan u bijvoorbeeld 1.90m. lang worden, terwijl uw broer bij 1.80m. blijft steken. Hetzelfde geldt voor de erfelijke haaruitval.

Niet iedere nakomeling krijgt er last van. Soms slaat het probleem ook een of meerdere generaties over. De wetenschap heden ten dage gelooft dat erfelijke haaruitval wel eens veroorzaakt kan worden door twee of meerdere genen. In dat geval is het vinden van die genen veel moeilijker dan het geval zou zijn als het maar 1 gen was.

HAARVERLIES EN STRESS

Als we last hebben van stress, produceren we twee soorten hormonen, genaamd Prolactin en DHEAS. Prolactin zorgt ervoor dat meer DHEAS wordt aangemaakt dat weer wordt omgezet in testosteron. Ook zorgt het ervoor dat de cellen van ons lichaam meer testosteron en DHT kunnen opnemen. Ons normale testosteron niveau wordt als het ware geregeld door middel van een 'stop' als het teveel wordt. Zodra het testosteron niveau zakt gaat de 'stop' weer open, zodat ons testosteron niveau redelijk constant blijft. De testosteron echter die door stress wordt aangemaakt heeft die 'stop' niet. Het testosteron niveau wordt daardoor te hoog en er is genoeg ruimte om die testosteron om te zetten in DHT. (Zie ook verder) Als de genetische aanleg voor erfelijke haaruitval er dus is, en er is ook nog veel stress, dan heeft dit zeker invloed op de snelheid van de erfelijke haaruitval.

HAARVERLIES EN HORMONEN

Ook al is genetisch bepaald dat er erfelijke haaruitval mogelijk is, dan wil dat nog niet zeggen dat erfelijke haaruitval gaat optreden. Daarvoor is nog iets nodig en wel het mannelijk hormoon testosteron. Testosteron wordt in het lichaam omgezet in een sterker hormoon, genaamd dihydrotestosteron (DHT), door middel van een enzym genaamd '5 Alpha Reductase' (5AR). En dat nu is de boosdoener.

Vandaar dan ook dat er op dit moment diverse studies gaande zijn om te proberen dit omzetten van testosteron in DHT te voorkomen of te verminderen zonder het niveau van het testosteron aan te tasten. Gebleken is dat een lager niveau van DHT, of zelfs de afwezigheid van DHT het 'man zijn' niet aantast. Men zoekt dus naar '5 AR remmers' om het geweld van het 5 AR enzym in te tomen met als gevolg een lager DHT niveau, zonder effect op testosteron niveau en daarmee het seksueel functioneren.

Interessant is om vast te stellen dat in oosterse landen de erfelijke haaruitval minder voorkomt zoals bijvoorbeeld in Japan, China, India en Afrika, en die erfelijke haaruitval groter wordt wanneer mannen uit die landen naar het westen verhuizen. Omdat de genen niet door een verhuizing kunnen veranderen is het dus logisch te veronderstellen dat er nog andere factoren zijn die erfelijke haaruitval bevorderen. Het ziet er zelfs naar uit dat bij een langer verblijf in het westen de generaties daarna nog meer te maken krijgen met erfelijke haaruitval. Het probleem is dat erfelijke haaruitval niet gezien wordt als een medisch probleem, waardoor er geen betrouwbare statistieken zijn.

MANNEN: DHT ontstaat uit testosteron dat weer aangemaakt wordt door de zaadballen. Vandaar ook dat gecastreerde mannen geen last hebben van erfelijke haaruitval. Vaak is gedacht dat er een relatie is tussen een hoog testosteron niveau en erfelijke haaruitval. Een directe relatie is echter niet gevonden. Sommige studies geven zelfs een lager niveau van testosteron aan bij mannen met erfelijke haaruitval. Algemeen wordt nu aangenomen dat alleen het DHT verantwoordelijk is voor de erfelijke haaruitval.

VROUWEN: Vrouwen hebben ook mannelijke hormonen, alleen in mindere mate. Uit onderzoek is gebleken dat de moderne vrouw meer last heeft van erfelijke haaruitval dan vroeger. Zou de emancipatie hierbij een rol kunnen spelen? Een andere verandering in het leven van de vrouw was de introductie van 'de pil' jaren geleden. Ligt wellicht hier een relatie? Omdat erfelijke haaruitval bij vrouwen pas sinds kort is onderkend zal er nog veel meer onderzoek moeten plaatsvinden om zeker te weten of de oorzaken anders, of hetzelfde zijn als bij mannen. In het algemeen kan gesteld worden dat vrouwen meestal niet helemaal kaal worden zoals bij de man kan gebeuren. Meestal blijft er op het bovenhoofd dunnend haar achter.

GENEESMIDDELEN EN HAARVERLIES

Tot nu toe zijn er twee geneesmiddelen gevonden die invloed kunnen uitoefenen op erfelijke haaruitval. Het eerste middel is al weer een aantal jaren geleden gevonden en komt voort uit een middel tegen hoge bloeddruk. De naam van dit middel is Minoxidil. Waarom het middel kan werken is nog steeds niet onomstotelijk vastgesteld. Verhoogde toevoer van bloed lijkt de oorzaak. In eerste instantie werd Minoxidil geïntroduceerd als zijnde een haargroeimiddel maar inmiddels zijn we wat voorzichtiger geworden. De eventuele nieuwe haren die ontstaan, zijn in aantal dusdanig weinig dat minoxidil heden ten dage meer wordt gezien als een preventiemiddel. Het voorkomen dus van verdere haaruitval. Behouden wat er is bij beginnende haaruitval. Denk er wel aan dat bij succes het middel levenslang moet worden gebruikt want anders vallen alle gespaarde haren weer uit.

Het tweede middel heet finasteride en zit oorspronkelijk in een middel tegen prostaatvergroting. Anders dan bij minoxidil hebben we hier te maken met een hormonaal middel. Het is een 5AR-remmer die, zoals eerder beschreven de sleutelfactor is bij het ontstaan van erfelijke haaruitval. Ook hier weer levenslang gebruik bij gebleken succes. Omdat we hier te maken hebben met een hormonaal middel is voorzichtigheid geboden. Wat zijn de bijwerkingen na 10 jaar? Na 20 jaar?

MEEST GESTELDE VRAGEN:

WAAROM BLIJFT UITEINDELIJK DAT KRANSJE HAAR AANWEZIG?

Er bestaan hierover twee theorieën: In dat kransje zijn geen DHT receptoren aanwezig.

DHT veroorzaakt een verwijding van een huidvlies (epicranial aponeurosis) waardoor de bloedtoevoer naar de haarfollikels op die plaats wordt beïnvloed.

WAAROM GAAT HET HAAR BIJ EEN HAARTRANSPLANTATIE WEL GROEIEN TERWIJL ER TOCH DHT WORDT AANGEMAAKT?

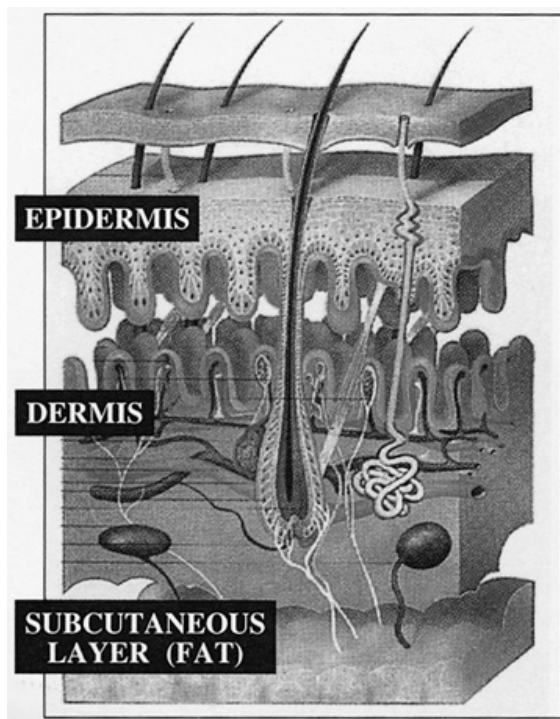
Men denkt dat de DHT receptoren (ontvangers) in de haarfollikel zelf zitten. Als er dus haarfollikels worden gebruikt die deze DHT receptoren niet hebben dan worden ze ook niet beïnvloed door het DHT.

HOE KOMT HET DAT VROUWEN MEESTAL HAARUITVAL KRIJGEN NA DE MENOPAUZE?

De hormonale veranderingen die een vrouw ondergaat bij de menopauze, veroorzaken een verschuiving in de hormonale huishouding. Ze wordt wat meer androgenetisch (androgeen, een mannelijk hormoon) en kan wat meer mannelijke eigenschappen ontwikkelen waaronder haarverlies.

WAAROM ZIJN HET MEESTAL DE 'HARIGE' MANNEN DIE KAAL WORDEN?

Ook dat heeft te maken met het DHT niveau. Paradoxaal is het dat DHT op sommige delen van het lichaam haargroei bevordert en op andere delen (het hoofd) haargroei vermindert.

Doorsnede van uw hoofdhuid

Hoofdstuk 5, Preventie

1.1 HAARGROEIMIDDELEN, MEDISCH BEWEZEN

Gedurende zijn hele bestaan heeft de mens gezocht naar het perfecte haargroeimiddel, dat zonder verdere problemen al het verloren haar van het kaalhoofdige weer zou terugbrengen. Dit zoeken is helaas zonder gevolg gebleven. Soms wordt in juichende advertenties het tegendeel beweerd, maar deze zijn zonder uitzondering niet te vertrouwen. Er is voor het perfecte haargroeimiddel immers geen advertentie nodig: een dergelijk medicijn adverteert zichzelf en is binnen de kortste keren over de hele wereld bekend.

Tot nu toe zijn slechts enkele middelen gevonden die enig bewezen effect hebben. De bekendste is in de jaren zeventig bij toeval ontdekt bij de behandeling van patiënten met een te hoge bloeddruk. Het medicijn dat zij kregen toegediend, minoxidil, bleek als bijwerking acute haargroei te hebben. Nadat dit bijeffect uitgebreid werd getest is het medicijn als serieus haargroeimiddel op de markt gekomen, via de fabrikant Upjohn ondermeer onder de naam Regaine®.

MINOXIDIL

Minoxidil was het enige middel dat in de Verenigde Staten is toegestaan door de FDA, de instelling die daar medicamenten goedkeurt. Dit gebeurt meestal pas nadat bewezen is dat een middel enige werking heeft. Bij minoxidil komt nieuwe haargroei voor, doch meestal niet in voldoende mate om kaalheid op te heffen. Wel kan het enorm nuttig zijn om verdere kaalheid te voorkomen. Ook bij vrouwen verwacht men resultaat te kunnen behalen.

VOORDELEN VAN MINOXIDIL:

Een medisch bewezen haargroeimiddel dat min of meer werkt; Bij 60 tot 70% van de behandelenden stopt of vertraagt de haaruitval; Kan hernieuwde haargroei geven.

NADELEN VAN MINOXIDIL:

Levenslange behandeling noodzakelijk; Vooral effectief op jongere leeftijd (< 30 jaar); Effecten cosmetisch niet altijd bevredigend; Mogelijk schadelijke bijwerkingen omdat het middel bloed-drukverlagend werkt.

Betere werking op de kruin als in het front

FINASTERIDE.

De farmaceutische industrie is enige tijd geleden met een nieuw middel gekomen. Anders dan bij minoxidil dat een lotion is, wordt finasteride als een pil ingenomen. Veel makkelijker dus. De resultaten zijn ook wat beter als met minoxidil, maar er zijn ook wat bedenkingen. Finasteride is een

hormonaal middel en ook in het gebruik bij haaruitval moet het middel, bij gebleken succes, voor de rest van het leven worden gebruikt.

Oorspronkelijk werd het middel aan oudere mannen met prostaatproblemen gegeven. De tijdsduur dat zij het middel moesten gebruiken was dus niet zo lang, gezien de leeftijd dat prostaatproblemen zich voordoen. Nu kan het middel worden gebruikt door jonge mannen (zeker niet door vrouwen) met beginnende haaruitval. Die zullen finasteride dus over een veel langere periode moeten innemen. Het middel is 4 jaar getest, maar niemand nog weet de effecten na 10-20 of nog meer jaren. Gezien het feit dat het hier een hormonaal middel betreft, is een recept van een behandelend arts dan ook noodzakelijk.

Al met al is het onderzoek naar haargroeimiddelen volop in beweging. Wel moet worden gesteld dat, ondanks het feit dat er waarschijnlijk wel betere resultaten zullen worden behaald in de toekomst, het nog wel even zal duren voordat -als het al ooit zal kunnen- door het innemen van enkele pillen de verloren haren in hun geheel zullen terugkeren.

Zoals het er nu naar uitziet dient een middel dat enigszins werkt (bijvoorbeeld geen verdere haaruitval) gedurende de rest van het leven gebruikt te worden. Bij het stoppen van de behandeling valt al het haar dat zonder behandeling uitgevallen zou zijn, alsnog in zeer korte tijd uit. Bezint dus eer ge begint.

LASERTHERAPIE

Ook de laser heeft zijn intrede gedaan als middel om haar weer te laten groeien. De kalende hoofdhuid wordt daarbij blootgesteld aan (onschadelijk) laserlicht, het zogenaamde “low level laserlicht” (LLL). Op dit moment is er een “handheld” laser (Hairmax / Hairplus lasercomb) en een salonlaser door de FDA goedgekeurd.

1.2 ANDERE HAARGROEIMIDDELEN. NIET MEDISCH BEWEZEN

Veel producten en methoden waarvan wordt beweerd dat zij haargroei teweegbrengen zijn niet medisch getest. Onder medisch getest verstaan wij producten en methoden die door middel van een zogenaamd dubbelblind onderzoek door een onafhankelijk instituut zijn getest op hun werking.

Dit wil niet zeggen dat ze niet werken want ook dat is niet altijd bewezen. Stel u geeft morgen 100 kalende mannen een fles met water mee waarin u zelf wat citroenzuur hebt opgelost. U vertelt die 100 mannen dat dit een nieuw, heel goed werkend haargroeimiddel is.

Ik kan u verzekeren dat er minimaal 10 mannen zullen zijn die vinden dat uw middel inderdaad werkt. Als u ze dan bereid vindt om dit even in een briefje aan u te schrijven, dan heeft u een haargroeimiddel in de verkoop met brieven van tevreden klanten!

Niet medisch geteste middelen zijn er legio. De waarde van deze middelen is moeilijk te doorzien. Wel kan worden gesteld dat, zoals gezegd, reclame voor een middel dat u een volle bos haar teruggeeft volstrekt overbodig is. Een dergelijk middel ziet u vanzelf wel in het journaal verschijnen.

Hoofdstuk 6, niet medische oplossingen

TIP 2

In advertenties worden vaak haarstukjes aangeboden onder een andere naam. Er wordt net gedaan of van een geheel nieuwe methode van haaraanvulling sprake is. Om na te gaan of het eigenlijk toch om een toupet gaat, volstaat het een dergelijk bedrijf op te bellen en te vragen naar een goed haarstuk. In de meeste gevallen zal het bedrijf zeggen dat ze een dergelijk haarwerk wel degelijk kunnen leveren.

Onder haarwerken verstaan we alle niet-medische haartoevoegingen zoals een toupet, een haarstukje voor een deel van het hoofd, of een pruik voor het gehele hoofd.

In het verleden hebben diverse benamingen een negatieve klank gekregen zodat de leveranciers van alles verzonnen om onder die namen uit te komen. U kunt nu lezen over units-fusions-integration-K zus of K zo. Uiteindelijk is het allemaal haarwerk. Vandaar dat ik het hier ook zo zal blijven noemen.

De diverse bevestigingssystemen van haarwerken zijn onder te verdelen in:

1. zelf afneembaar;
2. niet zelfafneembaar;
3. contact haar;

Ad a. De zelfafneembare haarwerken worden bevestigd met dubbelzijdige tape (kleeft aan beide kanten) of lijm. Ook is de bevestiging met speciale clips mogelijk.

Ad b. Bij de niet zelfafneembare haarwerken wordt het meest gewerkt met een systeem waarbij het haarwerk aan uw eigen haar wordt geknoopt. Met dit systeem voelt de cliënt zich veiliger maar omdat het zelf niet af te nemen is zal een bezoek aan de haarwerkspecialist om de vier tot zes weken nodig zijn.

Een veelgehoorde opmerking is dat je haarwerk altijd ziet. 'Ik zie het altijd als iemand een haarstukje draagt' hoor je dan. Logisch, want als het te zien is, is er iets niet in orde. De goede haarwerken zijn onzichtbaar, dus in geen geval te zien.

Op film of televisie is niet zelden een grappig bedoelde scene te zien waarin haarwerk afvalt. Niet leuk voor die mensen die van haarwerk gebruik (moeten) maken, en ook onnodig. De huidige bevestigingssystemen zijn zo veilig dat een haarwerk alleen onder zeer extreme omstandigheden kan loslaten. In een dergelijk geval is het loslaten dan ook waarschijnlijk beter, om huidbeschadigingen te voorkomen.

Van belang is dat haarwerk, indien mogelijk, op maat wordt gemaakt. Er zijn namelijk vele facetten die haarwerk tot goed haarwerk maken, dat onzichtbaar is voor uw omgeving. Enkele van

die facetten zijn:

- Haarkleur;
- Haardikte;
- Haarstructuur;
- Vorm van het hoofd;
- Maten van het hoofd.

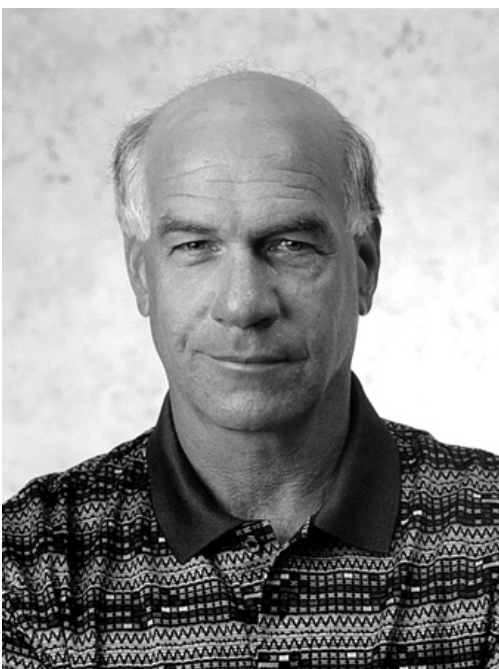
Dit alles samen moet overeenstemmen om een goed eindresultaat te garanderen. Ook is het aan te bevelen om minimaal twee haarwerken aan te schaffen. U kunt dit vergelijken met het dragen van een pantalon. Als die vier weken is gedragen is hij niet meer toonbaar. U draagt echter afwisselend meerdere pantalons. Deze zien er zo beter uit en gaan ook langer mee.

Haarwerken zijn er in echt haar (Europees, Aziatisch en de laatste tijd Russisch haar) en synthetisch haar. Beide soorten hebben hun voor- en nadelen. Echt haar bijvoorbeeld kan verkleuren. Als het dan weer geverfd moet worden verliest het veelal zijn 'levende' glans: een nieuw haarwerk bestaat uit diverse kleuren die dan worden vervangen door één kleur.

Synthetisch haar, ofschoon niet te onderscheiden van echt haar, heeft een andere structuur als echt haar. Het inknippen van een synthetisch haarwerk, zeker als het in het eigen haar moet 'invloeien' vereist dan ook een groot vakmanschap.

HAAR-LEASE

Aangezien de aanschaf van twee op maat gemaakte haarwerken niet goedkoop is, kan tegenwoordig ook op dit gebied worden geleased. Door middel van maandelijkse betalingen is de cliënt verzekerd van het continu beschikbaar zijn van het door hem of haar gewenste haarwerk. Binnen dit systeem is het mogelijk om zowel het eigen haar als het nieuwe haar te laten onderhouden. Regelmatig wordt er nieuw haarwerk ter beschikking gesteld zonder dat daarvoor extra betalingen nodig zijn.

VOORDELEN VAN HAARWERKEN:

- U kunt zoveel haar krijgen als u wilt;
- Het resultaat is direct zichtbaar;
- U kunt er, indien gewenst, weer vanaf;
- Indien geleased is deze methode redelijk betaalbaar.

NADELEN VAN HAARWERKEN:

- Het is niet uw eigen haar;
- U moet een beetje handig met uw nieuwe haar om kunnen springen of over iemand in uw omgeving beschikken die dat kan;
- Ze moeten regelmatig worden vernieuwd;
- Goed haarwerk is niet goedkoop.

CONTACT HAAR

Het allernieuwste op het gebied van niet-medische oplossingen is het zogenaamde 'contact-haar'. We beschrijven het hier onder het hoofdstuk 'niet-medische' haaraanvullingen, maar aan deze oplossing zitten wel degelijk medische kanten. Voor veel mannen is een haarstukje te veel haar. Van de een op de andere dag hebben zij weer een bos haar, net als vroeger. Haartransplantatie is voor hen ook geen oplossing want dat vinden ze dan weer niet dik genoeg.

Daarom werd er een tussenoplossing gevonden, het zogenaamde 'contact-haar' (zoals in contactlens) Over het kale deel van het hoofd wordt een zogenaamde tweede kunsthuidlaag aangebracht waarin een aantal haren worden geplaatst. Die tweede huidlaag wordt met een lijm die werd ontwikkeld door de medische wereld bevestigd.

Tot voor kort werd dit systeem alleen in de wereld van theater en film toegepast omdat het haarstukje dagelijks vernieuwd moest worden. Voor normaal gebruik dus te kostbaar. Nu is deze optie ook mogelijk voor langer gebruik. Het resultaat is een transparante haaraanvulling waarbij de eigen huid normaal zichtbaar is als het haar openvalt. Net zo natuurlijk dus als eigen haar. Je voelt zelfs het douchewater op je hoofdhuid bij het wassen en dat is voor veel mannen die normale haarstukjes gewend zijn een sensatie. Gezien het 'fijne' van contact-haar zijn er meerdere units per jaar nodig en voor het onderhoud is men aangewezen op de vakman.

Hoofdstuk 7, Diverse medische oplossingen

1. MEDISCHE BEHANDELINGEN.

Medische behandelingen tegen haaruitval kunnen gedaan worden met relatief lichte chirurgische ingrepen zoals bij de haartransplantatie (zie hoofdstuk 8) Toch zijn er ook zwaardere ingrepen die worden of werden toegepast. Over het algemeen echter zijn deze zwaardere ingrepen niet relevant bij een 'normale' erfelijk bepaalde haaruitval. Omdat een erfelijke haaruitval niets te maken heeft met een of andere ziekte, het is gewoon erfelijk bepaald, net zo als je lengte, huidskleur etc., vinden veel artsen dat die zwaardere ingrepen te ver gaan. We wilden ze u echter niet onthouden.

TIP 3

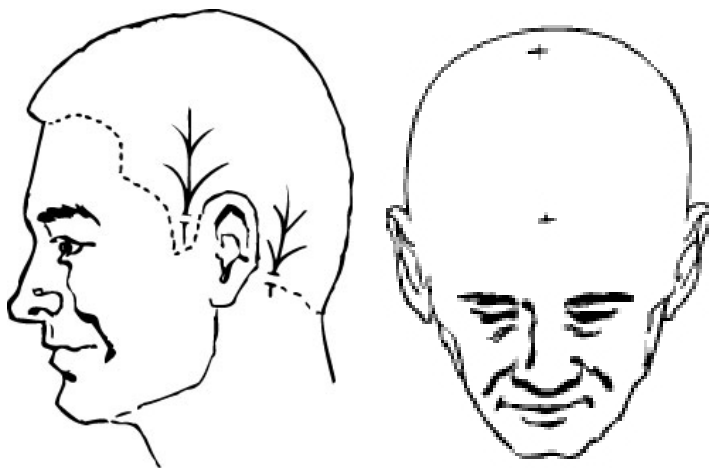
Als u nog niet weet te kiezen tussen een medische of een niet-medische behandeling, is het beter naar een zaak te gaan die beide behandelingen doet. U kunt dan op eerlijker advies en oordeel rekenen.

1.1 ONDERBINDING

De Belgische arts dr. R. Marechal introduceerde deze behandeling in de jaren vijftig. De achterliggende theorie gaat uit van het mannelijk hormoon in het bloed als de grootste boosdoener bij haaruitval.

Hieruit volgt dat als dit hormoon het bovenhoofd niet zou bereiken er sprake zou zijn van minder haaruitval. Hiertoe wordt op een plaats voor en achter beide oren een bloedvat afgebonden en definitief afgesloten. Het bloed met daarin mannelijk hormoon heeft nu minder toegang tot het bovenhoofd.

Van deze behandeling is nooit komen vast te staan dat hij werkt. Eventueel succes wordt eerder toegeschreven aan het bekende placebo-effect (als je er maar lang genoeg in gelooft gebeurt het ook). De toepassing ervan is geleidelijk verdwenen.

Afb. 17. Onderbinding Afb. 18. Galeotomie

1.2 GALEA-RELEASE (GALEATOMIE)

De oorsprong van deze behandeling is omstreden. Ofwel ze is in Duitsland uitgevonden ofwel in Zweden. Bij de galea-release (Eng. 'release' = losmaken) wordt de galea, dit is de laag tussen hoofdhuid en schedel, door middel van een aantal kleine insnijdingen losgemaakt van de schedel.

Volgens de Duitse theorie heeft dit tot gevolg dat het op deze manier bepaalde bloedvaten onmogelijk wordt gemaakt net zoals bij onderbinding- om hormonen in de hoofdhuid af te zetten.

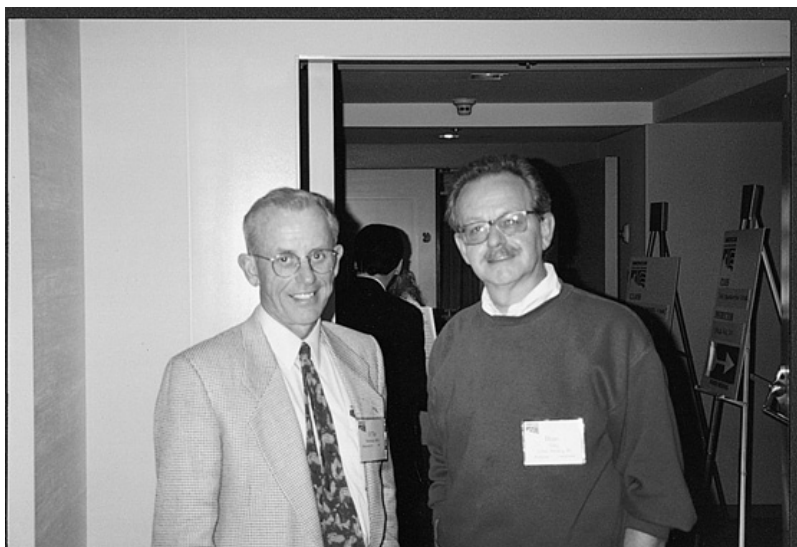
Ook deze behandeling is geleidelijk verdwenen omdat de werking niet kon worden bewezen.

Momenteel is de methode echter weer in discussie, nu vanwege de Zweedse theorie. De Zweden beweren het omgekeerde over de werking van galea-release van wat de Duitsers beweerden. De galea zou bij kalende mensen te strak over de schedel liggen. Daardoor worden microbloedvaten afgeklemd zodat het haar niet voldoende voeding krijgt.

Als bewijs voor deze theorie wordt door de Zweden een eeneiige tweeling aangevoerd waarvan één broer zijn haar heeft behouden nadat hij een galea-release had ondergaan, terwijl zijn broer niet behandeld werd en nu kaal is. Verder onderzoek zal moeten uitwijzen of de Zweden het bij het rechte eind hebben maar dan moet je wel kunnen beschikken over meerdere eeneiige tweelingen met haaruitval. Zeker is dat de methode niet in alle gevallen werkt en dat eenmaal verloren haar niet meer terugkeert.

1.3 HAARTRANSPLANTATIE DOOR MIDDEL VAN DE PUNCHGRAFT-METHODE

In het historische gedeelte van dit boek werd al melding gemaakt van de eerste haartransplantatie. Dr. Orentreich voerde deze in de vijftiger jaren uit in de Verenigde Staten. Een andere grote pionier uit de V.S. op dit gebied is dr. O'tar Norwood. Hij is samen met dr. Hamilton ontwerper van de indeling in fasen van haaruitval. Als artsen nu praten over een cliënt met 'haaruitval in fase 4a' weet iedere arts in dit vak waarover wordt gesproken: Hamilton en Norwood's schema is tot standaard geworden.

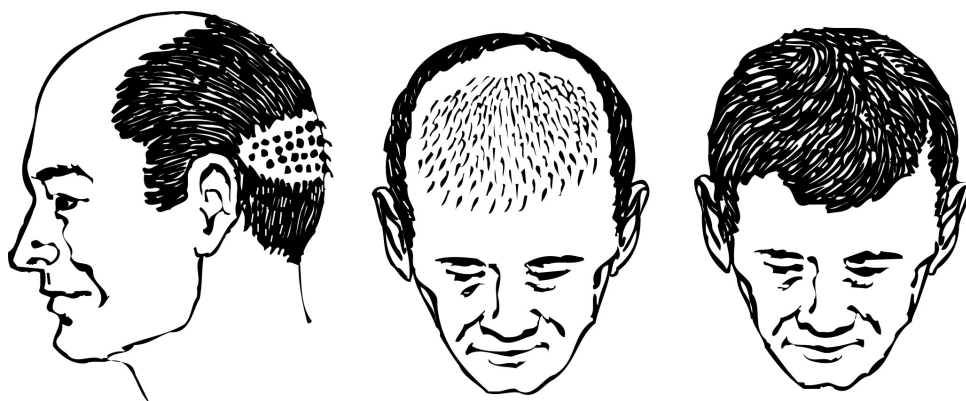
Afb. 19. Dr. Norwood en Hans J.Diks tijdens een meeting in 1994.

De techniek van haartransplantatie is in wezen vrij eenvoudig. Met behulp van een mesje met een ronde vorm (zoals een pons = Eng. 'punch') worden rondjes (grafts genaamd) van ongeveer 3 +/- 4 millimeter uit het achterhoofd gehaald. Het haar op dit deel van het hoofd is niet belast met erfelijk veroorzaakte

kaalheid. Daarna worden boven op het hoofd, daar waar haar nodig is, met dezelfde methode rondjes kale huid verwijderd.

De rondjes met haar, waar dus de groeiende haarfollikels inzitten worden dan in die gaatjes bovenop gezet. Per rondje zet de arts zo 10 tot 25 haren over. De wondjes in het achterhoofd worden soms wel en soms niet gehecht. In ieder geval is het resultaat van het weghalen in het donorgebied onzichtbaar, doordat het omliggende haar er weer overheen valt.

Het haar begint bij deze methode na 12 tot 15 weken weer te groeien. De reden waarom het haar niet direct doorgroeit, is gelegen in het feit dat alle haren een groeifase hebben (3 tot 5 jaar) en na uitval een rustfase. In een periode dat haar uitvalt, is de groeicyclus voor elke haar verschillend. Vandaar dat het dan niet opvalt als een haar in rustfase verkeert

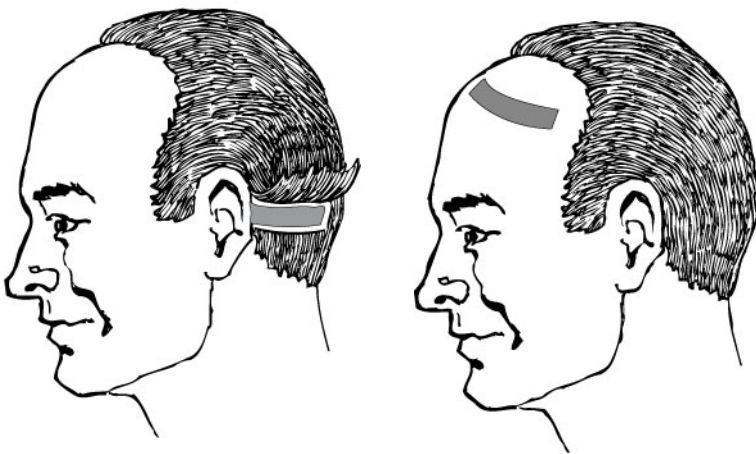
Afb. 20. De principes van haartransplantatie

Na een haartransplantatie gaan de getransplanteerde haren alle tegelijk over in een rustfase. Na de genoemde periode van 12 tot 15 weken neemt iedere haar weer zijn oude tijdschema aan, zodat de cyclus weer normaal verloopt. Gelukkig maar, anders zou het getransplanteerde haar elke 3 tot 5 jaar tijdelijk uitvallen! Nadeel van de punchgraft-methode is het zogenaamde borsteleffect

(polletjes), dat zichtbaar wordt als het haar uit elkaar waait of als de cliënt het haar achterover wil kammen.

Ook wordt het donorgebied niet efficiënt benut omdat er tussen de weggehaalde rondjes nog haren achterblijven. Toch is deze methode jarenlang gebruikt. Tegenwoordig wordt deze methode nog wel toegepast maar het verschil met vroeger is dat de diameter van de grafts is verkleind (tot ongeveer 1 millimeter) waardoor aan de haarlijn een beter resultaat wordt verkregen. Ook wordt tegenwoordig het donorgebied veel efficiënter gebruikt. Zie verder in dit hoofdstuk de FUT (follicle unit transplant) en de FUE (follicle unit extraction).

1.4 HAARTRANSPLANTATIE DOOR MIDDEL VAN STRIPGRAFTS

Afb. 21. Stripgrafting

Na het succes van de punchgraft-methode kwamen andere artsen op het idee om in plaats van een rondje een hele baan (Eng. strip) te verwijderen en die daar waar nodig te plaatsen. Het voordeel daarvan zou zijn dat het verplaatste haar even dik werd gezet als daar waar het vandaan kwam.

De strip bleek echter geen doorslaggevend succes en wel om de navolgende redenen. De ingreep mislukte nogal eens waardoor zichtbare littekens ontstonden. Ook de groeirichting op de strips was niet altijd die van het omliggende haar. Het belangrijkste argument tegen stripgrafting is echter dat in de meeste gevallen niet voldoende donorhaar beschikbaar is.

Haartransplantatie heeft als strategie om met zo min mogelijk haar zoveel mogelijk oppervlak bedekt te maken. Met de strip-graft wordt evenveel bedekt als dat er weggehaald is. Om deze methode tot een succes te maken zal het oppervlak aan donorhaar even groot moeten zijn als dat van de kale huid. Tevens moet op het achterhoofd nog genoeg haar blijven staan om daar geen problemen te krijgen. Bij een jong iemand met beginnende kaalhoofdigheid is dit wellicht mogelijk mits er geen verdere haaruitval optreedt.

1.5 HAARTRANSPLANTATIE DOOR MIDDEL VAN DE FLAPGRAFT-TECHNIEK

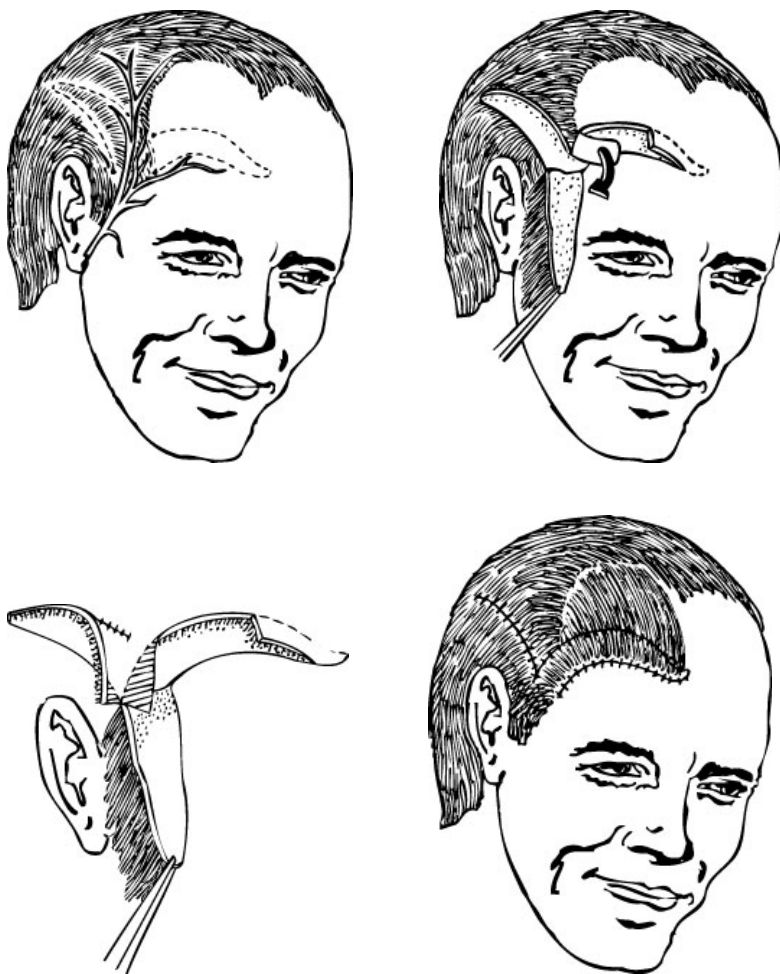
In vervolg op de stripgraft-methode kwam de flapgraft. In wezen gaat het hierbij ook om een strip. Maar omdat de stripgraft-methode nogal eens mislukte en op de strips geen of weinig haar groeide werd naar verbeteringen gezocht.

De Zuid-Amerikaanse arts Dr. Juri kwam op het idee om een strip te nemen vanaf de slapen tot aan het achterhoofd, net boven de oren. In tegenstelling tot de stripgraft, die geheel vrij werd verplaatst, liet hij de voorkant van de strip vastzitten (vandaar de naam flap).

Nadat in het kale deel op het bovenhoofd een reep huid was verwijderd draaide hij de flap vanaf de zijkant naar het bovenhoofd, zonder dat daarbij de voorkant werd losgemaakt. Daarmee wilde hij zich verzekeren van een blijvende voldoende bloedtoevoer om de flap te laten overleven. Aangezien de haargroeirichting op de zijkant van het hoofd naar beneden toe is gericht, is het resultaat esthetisch gezien niet zo mooi. Het haar op het bovenhoofd valt nu immers steil achterover. Hierdoor wordt ook het litteken aan de voorkant zichtbaar.

Nu kan een litteken mooi genezen, maar soms gebeurt dit niet, zonder dat de arts dit overigens kan voorkomen. De één geneest nu eenmaal beter van verwondingen dan de ander. Ook geldt hetzelfde nadeel als bij de stripgraft-methode, namelijk het donorhaar kan tekortschieten als de cliënt later meer haar verliest.

Een verder nadeel is dat de flap niet in alle gevallen blijkt te 'pakken', dus geen of te weinig haar oplevert. Op dit tijdstip bleek ook deze methode niet altijd even betrouwbaar, dit ten gunste van de eerder genoemde punchgraft-methode. Deze overleefde toentertijd zowel de strip- als de flap-graftmethoden. Verderop zal nader worden ingegaan op de huidige stand van de techniek op dit gebied. Daar worden ook de voor- en nadelen van haartransplantatie in het algemeen besproken.

Afb. 22. Flapgrafting

1.6 REDUCTION

Omstreeks 1978 is door artsen een nieuwe methode ontwikkeld, die naast de methoden van haar transplantatie werd gebruikt. De verplaatsing van haar wordt bij deze methode achterwege gelaten. Alleen de kale huid wordt weggenomen. De techniek werkt als volgt: een ellipsvormig deel van de huid op het bovenhoofd, ongeveer 12 centimeter lang en in het midden zo'n 3 centimeter breed, wordt uit de huid gesneden. Onder de huid werd dan de omliggende huid losgemaakt.

Door de ruimte die zo ontstond konden de zijkanten van de insnijdingen weer aan elkaar worden gehecht. Op het eerste oog een simpele en doeltreffende methode. Daarna is nog wel haartransplantatie nodig, maar met gebruik van veel minder donorhaar omdat de kale plek al verkleind is. Dit voordeel wint aan belang als reduction meerdere malen mogelijk is.

TIP 4

Gelukkig eindigt niet iedereen die haaruitval heeft met het bekende kransje van oor tot oor.

Onderzoek heeft uitgewezen dat uiteindelijk maar 11% van de mannen ouder dan 60 jaar met het kransje eindigt. De rest blijft ergens middenin steken (zie terug bij de afbeeldingen 12 en 13).

Gedurende een aantal jaren is deze behandeling dan ook erg populair geweest. Ook bij ons in Nederland. Naast deze methode van reduction werden andere vormen ontwikkeld, zoals reduction in stervorm of in S-vorm. De laatste jaren begint men er echter van terug te komen, en wel om de volgende redenen.

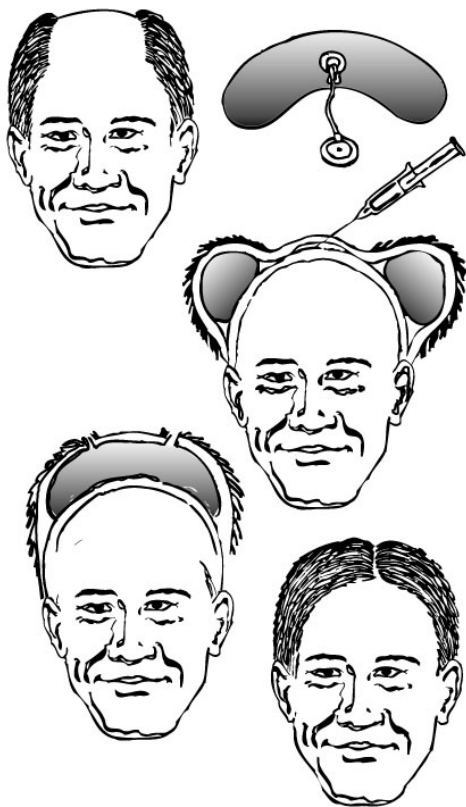
Middenop het hoofd, of op de kruin, zit na de behandeling een litteken van ongeveer 12 centimeter. Op een litteken groeit geen of in ieder geval heel weinig haar.

Daardoor wordt het door aanvullende haartransplantatie overgezette haar in tweeën gespleten, waarbij het litteken vrij snel zichtbaar wordt. Ook begint men te vermoeden dat de huid zich op den duur toch weer terugtrekt naar beneden, waardoor het voordeel van een verkleinde kale plek verdwijnt. De laatste, en zeker niet onbelangrijkste reden is het feit dat nogal wat mannen zich soms jaren na een reductionbehandeling gaan ergeren aan het litteken, zelfs als dit niet zichtbaar is.

1.7 EXPANSION

Deze methode komt voort uit de medische techniek om een borst bij vrouwen te reconstrueren na een borstamputatie. De methode bij haarverlies gaat als volgt. Via insnijdingen in de kale hoofdhuid worden één of meerdere lege ballonnen onder de behaarde hoofdhuid ingebracht.

Na ongeveer 10 tot 14 dagen wordt zo'n ballon gevuld met een steriele zoutoplossing met behulp van een naaldje. Gedurende 6 tot 8 weken wordt de ballon steeds verder gevuld. Als dit met beleid gebeurt zal de huid niet oprekken, maar gaan groeien in reactie op de spanning.

Afb. 24. Expansion

Na deze periode wordt de ballon verwijderd en heeft men dus huid over, kale huid wel te verstaan. Deze kale huid wordt dan door een chirurgische ingreep verwijderd. Evenals bij de reductionmethode is meestal aanvullende haartransplantatie nodig, maar ook weer veel minder als voor de behandeling.

Nadeel van deze methode, die in totaal ongeveer 3 maanden in beslag neemt, is de tijdelijke vervorming van het hoofd. Hierdoor is voor deze behandeling naast tijd ook een zeer hoge motivatie bij de cliënt nodig.

1.8 IMPLANTATIE VAN SYNTHETISCH HAAR

Met deze methode hebben zeer veel mensen zich beziggehouden. Het verst met de ontwikkeling ervan waren omstreeks 1980 de Japanners. Zij ontwikkelden een systeem waarbij een synthetische haar indien nodig heel gemakkelijk weer uit de hoofdhuid kan worden verwijderd.

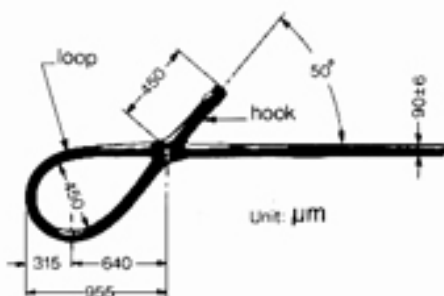
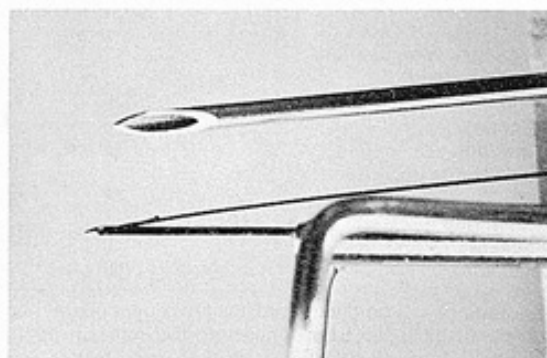

Fig. 1. Shape of the root of polyester fiber

Afb 25. Synthetisch haar van Japanse makelij en het instrument om de haren in te brengen

Het systeem werkt als volgt. Door middel van een speciaal naaldje met daaraan een hoekje worden kunstmatig gefabriceerde haren een voor een in de huid gestoken. De synthetische haar eindigt in een lusje dat onder de huid blijft vastzitten. Omdat het fabriekshaar betreft is er nooit te weinig van. Dit laatste komt bij haartransplantaties wel regelmatig voor. Er kleven echter ook aan deze methode wat nadelen vast. Er ontstonden nogal wat infecties wat de FDA in de Verenigde Staten er toe bewoog om

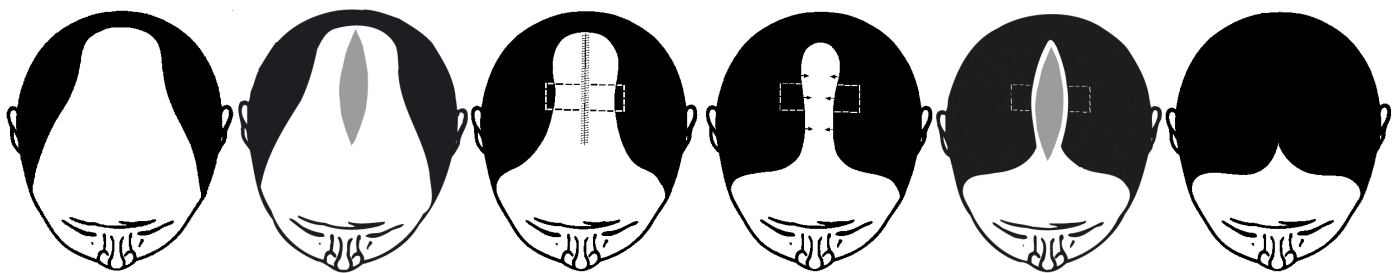
dit systeem te verbieden.

1.9 NIEUWE ONTWIKKELINGEN

DE "HAIRLIFT"

In het boek wordt de expansion ballontechniek behandeld. Nadeel van die techniek is dat de cliënt gedurende een aantal weken met een steeds groter wordend hoofd moet rondlopen. Sinds kort is eenzelfde effect mogelijk zonder dat de behandeling als zodanig zichtbaar is. Het betreft hier een uitvinding van Dr. Patrick Frechet uit Parijs en werkt als volgt:

Op de eerste dag doet hij een normale standaard reduction. Voordat de huid wordt gesloten brengt hij een zogenaamde extender aan onder de huid. De extender bestaat uit 2 kunststof delen die zowel links als rechts boven de oren worden bevestigd. Aan die 2 delen zitten banden van rekbaar materiaal. De 2 delen worden onder spanning ingebracht en de huid wordt gesloten. Door de spanning op de banden zal de huid boven de oren gaan uitrekken zodat er midden op het bovenhoofd overtollige kale huid zal ontstaan. De huid zal echter niet gaan opbollen doch wordt langzaam verdicht. Na ca. 30 dagen wordt wederom een reductiebehandeling uitgevoerd doch nu zal, in plaats van de gebruikelijk 3 centimeters, een beduidend groter deel van de kale huid kunnen worden verwijderd. Deze behandeling is uiteraard alleen geschikt voor grote (geprojecteerde) kale gebieden.

Afb. 35. Hairlift

1. Het kale bovenhoofd voor de behandeling.
2. Het uitvoeren van een reductiebehandeling (± 3 cm breed en 12 cm lang).
3. Voor het sluiten van de reductie wordt de extender ingebracht. De hechting, na het sluiten, gaat er na 10 dagen uit.
4. Gedurende 30 dagen wordt het omliggende haar onhoog gebracht d.m.v. de elastische werk-

ing van de extender. Het haar aan zij- en achterkant wordt opgerekt waardoor het kale deel kleiner wordt.

5. Het nu overgebleven deel van de kale huid(in dit geval +/- 3 cm. Dit was 30 dagen geleden nog 6 cm) wordt weer met een reductie verwijderd. Tevens wordt ook de extender verwijderd.
6. Het haar sluit weer op elkaar aan. In totaal kan een extender tot 10 cm. kale huid in de breedte verwijderen.

Hoofdstuk 8, de huidige stand van zaken bij haartransplantaties

MICRO-HAARTRANSPLANTATIE EN HET VERVOLG DAAROP MET FUT EN FUE

Omdat deze methoden momenteel het meest worden toegepast, zal ik deze behandelmethoden uitgebreid behandelen. Ook zal ik degenen die deze methode voor zichzelf overwegen wat argumenten geven om een juiste beslissing te kunnen nemen.

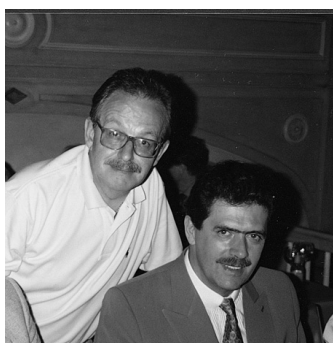
Wonderen bestaan echter niet. Iemand die kaal of kalende is, zal moeten inzien dat een compromis moet worden geaccepteerd. Al het haar terug zoals vroeger, zoals soms wel wordt beloofd, is niet mogelijk. Immers, met haartransplantatie wordt het haar opnieuw, maar nu eerlijker verdeeld, maar er komt geen haar bij.

Micro-haartransplantatie is een goede methode om uw resterende haar zodanig te verdelen dat de kale plek verdwijnt. Soms zal gekozen moeten worden voor een deeloplossing. Bijvoorbeeld alleen haar op de voorkant en niet op de kruin, als de hoeveelheid donorhaar ontoereikend is.

Grote initiator van deze nieuwe ontwikkeling is dr. Carlos Uebel uit Brazilië. Al in 1986 publiceerde hij een medisch rapport waarin hij zijn werkwijze uiteenzette. De daarin gepubliceerde foto's gaven een duidelijk beter resultaat te zien dan voorheen mogelijk was.

Afb.26.Het haartransplantatie resultaat bij de auteur van dit boek, Hans J.Diks.

Afb. 27. Hans J. Diks en Dr. Carlos Uebel tijdens de meeting van de IHPA in 1994.

Na het baanbrekende werk van Dr. Carlos Uebel zijn diverse artsen doorgegaan om zijn systeem nog meer te vervolmaken.

VROUWEN

Met de oude punchgraft methode was haartransplantatie bij vrouwen meestal onmogelijk, omdat bij vrouwen de haaruitval meestal diffuus is (niet kaal maar zeer doorzichtig haar). Met de nieuwe micro-haartransplantatie is het nu ook mogelijk om vrouwen te behandelen.

Dit kan juist door de verfijning van de behandeling, zonder dat beschadiging van het overgebleven haar optreedt. Uiteraard gelden hier ook alle beperkingen en voorwaarden die voor de man gelden.

TECHNIEK VAN MICRO-HAARTRANSPLANTATIE MET FUT

Als eerste kwam men tot de ontdekking dat haren niet alleenstaand groeiden maar in groepjes van 1-2-3 en soms 4 haren. Men noemde dit de “follicle unit”, vandaar de naam FUT (follicle unit transplant). Als die follicle units bij het opsnijden van de donorstrip in stand worden gehouden en als zodanig getransplanteerd, werd het resultaat nog natuurlijker

Voor alle duidelijkheid: er wordt gesproken van haartransplantatie, maar eigenlijk zou het beter zijn om te spreken van haarfollikeltransplantatie. Haar zelf is een dood iets. Het heeft geen zin om haar te verplaatsen. Benodigd zijn de haarfollikels, waar de haar uit groeit.

Vanuit het erfelijk onbelaste deel van het achterhoofd wordt onder plaatselijke verdoving een strook huid verwijderd met een hoogte van ongeveer 1 centimeter. De lengte hangt af van het oppervlak van de geplande behandeling.

Aangezien er zich op een vierkante centimeter tussen de 150 en 250 haren kunnen bevinden kan een strook van 5 centimeter al voldoende zijn voor ongeveer 1000 haarfollikels. De huid wordt na het wegnemen weer bij elkaar gebracht en gehecht.

Het resultaat van deze procedure is na de behandeling niet zichtbaar, omdat het omliggende haar eroverheen valt. Op die manier wordt het donorgebied zeer efficiënt gebruikt zonder dat er haarfollikels voor eventuele latere behandelingen verloren gaan.

Ongeveer 50% van het erfelijk onbelaste donorgebied kan worden gebruikt voor transplantatie, zonder dat dit zichtbaar wordt op het achterhoofd.

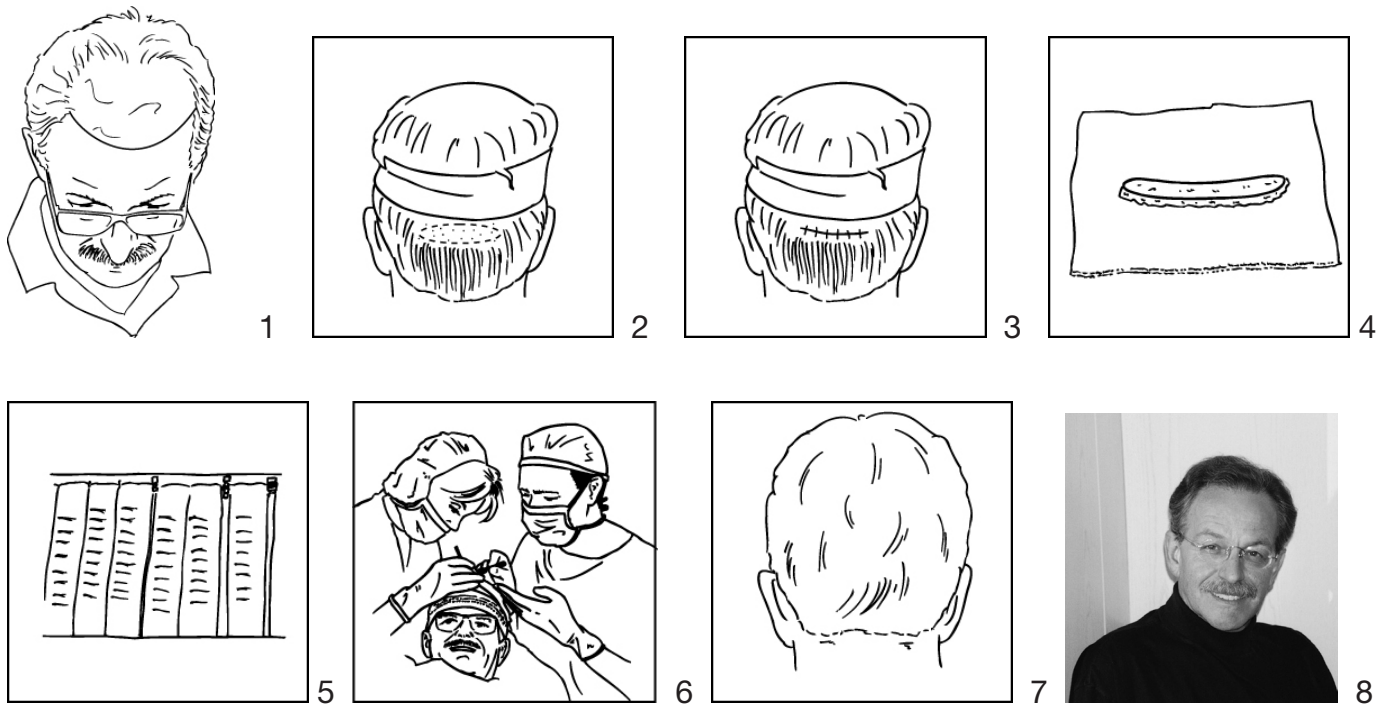
Onder verlichting en vergroting zijn de “follicle units” in de donorstrip zichtbaar en kunnen als zodanig worden opgedeeld in zeer kleine stukjes huid (micro's) met daarin 1 tot 4 haarfollikels. (Een follicle unit). Dit werk vereist de uiterste precisie aangezien haarfollikels zeer gevoelig zijn en makkelijk beschadigd kunnen worden.

Vervolgens gaat de behandelend arts de plaats voorbereiden waar de follicle units uiteindelijk gezet moeten worden. Hierbij komt de ervaring om de hoek kijken. Dit is één van de moeilijkste onderdelen van de behandeling, zeker als de voorkant van het hoofd behandeld moet worden.

TIP 5

Soms vraagt een cliënt om, alvorens zelf iets te ondernemen, een al behandelde cliënt te zien. Dat is niet aan te raden, aangezien u natuurlijk een cliënt krijgt te zien die perfect tevreden is, en niet de eventueel ontevreden cliënten. Vraag liever of u op een willekeurig tijdstip in de wachtkamer mag plaatsnemen. U kunt dan met behandelde cliënten praten zonder dat dit vooraf wordt 'geregeld'.

MICRO-HAARTRANSPLANTATIE MET FUT STAP VOOR STAP

Afbeelding van tekeningen 1 t/m 8.

Tekening 1: Vooraf wordt aangegeven waar de behandeling zal gaan plaatsvinden.

Tekening 2: Het donorgebied. Het deel waaruit de donorharen komen. Het haar daarboven wordt tijdelijk naar boven gekamd.

Tekening 3: Dit is het donorgebied nadat de donorstrip is verwijderd. U kunt de hechting zien.

Tekening 4: De verwijderde donorstrip. Afhankelijk van de grootte zitten hierin 1000 tot 3000 haar-follikels.

Tekening 5: De donorstrip wordt zeer nauwkeurig opgedeeld in follicle units met 1 tot 4 haren.

Tekening 6: Het prepareren van het bovenhoofd waar de follicle units in worden geplaatst.

Tekening 7: Het donorgebied direct na de behandeling. Het haar dat eerst naar boven was gekamd zit nu weer normaal naar beneden.

Tekening 8: Het resultaat. Eigen haar, normaal groeiend, voor de rest van het leven.

TECHNIEK VAN MICRO-HAARTRANSPLANTATIE MET FUE

Bij de toepassing van de FUE methode (follicle unit extraction) worden de follicle units, een stukje huid met 1-2- 3 of 4 haren met een speciale holle naald één voor één uit het achterhoofd verwijderd. Het hele donorgebied dient tevoren geschoren te zijn om de afzonderlijke follicle units te zien. Aangezien de FUE-methode erg veel tijd vergt, kunnen minder follicle units per behandeling overgeplaatst worden. Onderzoek van een toonaangevende Amerikaanse haartransplantatie arts leverde meer verlies op van haren uit het donorgebied, dit ten gevolge van het doorsnijden van haarschacht en haarfollikels omdat de follicle units dieper in de huid bij het verwijderen niet zichtbaar zijn.

In grote lijnen gaat een haartransplantatie met FUE dus hetzelfde als met FUT. Het verschil zit in het verwijderen van de follicle units. In plaats van een strip waaruit daarna de follicle units worden verwijderd worden bij FUE de follicle units direct uit de hoofdhuid verwijderd. Eigenlijk is dit dezelfde techniek als vroeger met de punchgraft methode maar met als belangrijkste verschillen dat de grafts ongeveer dezelfde maat hebben als een follicle unit en dat de units onder een zodanige hoek worden verwijderd dat ze niet doorsneden worden. Een heel precies werkje dus.

WANNEER FUT EN WANNEER FUE

Door deze verfijnde technieken zijn mooie haartransplantatie resultaten te verkrijgen. De meeste moderne klinieken gebruiken nu deze twee methodes.

FUT

VOORDELEN FUT:

- Een natuurlijker inplant.
- Levert meer haren op dan de FUE methode (zie onder) bij gelijk aantal grafts.
- De follicle units zijn tijdens het opdelen zichtbaar en kunnen dus niet beschadigd worden.
- Alleen de te verwijderen strip op het achterhoofd wordt kort geknipt.
- Van 1000 tot 3000 micro's (+/- 7500 haren) per behandeling mogelijk.
- Door de langdurige ervaring, mooie en bewezen zichtbare resultaten.

NADELEN FUT:

- Meer werk met het maken van de follicle units door verfijnde micro transplantatie.
- Een smal, lijnvormig litteken op het achterhoofd blijft zichtbaar maar dat wordt na de behandeling volledig bedekt wordt door het overvallende haar.

FUE

VOORDELEN FUE

- De ingreep is lichter dan de stripmethode.
- Snellere genezing in het donorgebied.
- Geen hechting in het donorgebied.

NADELEN FUE

- Grotere kans op beschadiging haarfollikels.
- Geen langdurige resultaten bekend, methode wordt pas enkele jaren toegepast.
- Levert minder haren op dan de FUT methode bij gelijk aantal grafts (micro's).
- Een groot deel van het achterhoofd moet worden geschoren.
- Prima geschikt voor kleinere behandelingen (bijv. wenkbrauwen).
- Meer behandelingen nodig om hetzelfde effect te krijgen dan bij een FUT behandeling.
- Per dag is het mogelijk tussen de 700 - 800 micro's te plaatsen, hierdoor vaak, vanwege de langere behandelduur, duurder.
- In plaats van een streepje als litteken nu, afhankelijk van het aantal follicle units, meerdere zeer kleine witte cirkeltjes waar weer haar overheen valt.

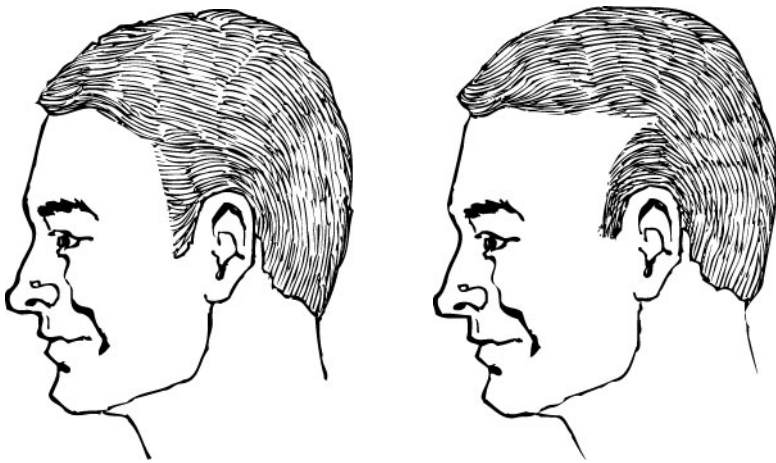
HAARSTAMCELTRANSPLANTATIE (HST)

Bij het verwijderen van de haarfollikels voor een haartransplantatie worden haarstamcellen achtergelaten die weer nieuwe haren moeten produceren. Er zijn al enkele studies gepubliceerd, samen met de Erasmus Universiteit in Rotterdam, die de werking onderschrijven maar onomstotelijk medisch bewijs is nog niet geleverd en het word nog maar door één kliniek uitgevoerd. En omdat er een patent op de methode rust

kunnen andere artsen de methode niet toetsen. De behandeling is op dit moment (april 2011) nog niet erkend door de gezondheidsautoriteiten zodat, ook als er een medische noodzaak is (brandwonden), deze niet wordt vergoed door de ziektekostenverzekeraars.

HAARLIJNEN

De meeste cliënten wensen graag de haarlijn terug die zij vroeger hadden. Zij realiseren zich echter niet dat met het ouder worden hun haarlijn toch veranderd zou zijn, ook als ze geen haarverlies hadden gehad. Ook zonder haarverlies ontstaan inhammen die zich verdiepen. Aan de zijkant bij de slapen trekt het haar zich ook wat terug.

Fb. 29. Een verkeerd geplaatste haarlijn springt onmiddellijk in het oog.

Omdat op de slapen geen haartransplantatie kan worden gezet (technisch gezien kan het wel, maar vanuit esthetisch oogpunt is het onverantwoord), kan het gebeuren dat een te ver naar voren geplaatste haartransplantatie op latere leeftijd een onnatuurlijke haarlijn oplevert.

Naast medicus moet de behandelend arts dus ook een haarlijnspecialist met een haast artistiek gevoel zijn. Hij moet, zeker bij jonge mensen, kunnen inschatten hoe de haarlijn er uit zou zien als zij geen haaruitval zouden hebben gehad.

Tegelijk moet hij inschatten hoe hun haarlijn er op latere leeftijd uit zou gaan zien. Hij moet dus in de toekomst kunnen kijken. Dit kan alleen op basis van een grote ervaring, opgebouwd door het bezien van duizenden hoofden van mensen met en zonder haaruitval.

De klinieken die zich tevens bezighouden met haarwerken zijn daarbij in het voordeel, aangezien zij ook over kappers beschikken die, uit hoofde van hun beroep, haarlijnspecialist zijn. Zij adviseren dan de behandelend arts. Soms echter is ook de arts zelf door jarenlange ervaring een haarlijnspecialist geworden.

TIP 6

Pas op met foto's of video's van resultaten. Een foto is tweedimensionaal, terwijl de werkelijkheid driedimensionaal is. Haar lijkt daardoor op een foto altijd dikker.

HET PLAATSEN VAN DE FOLLICLE UNITS MET ALLE TECHNIEKEN

Als de haarlijn eenmaal is bepaald maakt de arts, na de plaatselijke verdoving, kleine inkepingen in de kale hoofdhuid. Deze worden op een onderlinge afstand van 0,5 tot 1 millimeter gemaakt om de verplaatste haarfollikels een maximale kans op overleven te geven (aan de voorkant dicht op elkaar).

Dan worden de transplantaten geplaatst. Dit gebeurt met hulp van meerdere mensen, aangezien de inkeping moet worden opgehouden met een forceps (medisch pincet). Een persoon bedient de forceps, terwijl de ander de follicle unit plaatst zonder de wortel te beschadigen. Dit teamwerk vereist wederom de nodige ervaring. Voorin worden de micrografts gezet met 1 of 2 haren. Dit

gebeurt om de haarlijn verfijning mee te geven. Daarachter kunnen transplantaten worden gezet met 3 en 4 haren. Hierdoor wordt volume aan het haar toegevoegd.

Na het plaatsen wordt de huid schoongemaakt en moet de cliënt een tijdje ter plaatse blijven. Een verband is meestal niet nodig. Daarna wordt een en ander nog eens nagekeken en kan de cliënt naar huis. Acht tot tien dagen na de behandeling wordt bij de FUT methode de hechting uit het achterhoofd verwijderd.

Nu begint het wachten op de haargroei. Omdat de follicle units veel kleiner zijn als de vroegere transplantaties met punchgrafts, komt het regelmatig voor dat de haren direct doorgroeien en niet pas na de rustfase (zie hoofdstuk 7, 1.3).

NADELEN VAN EEN HAARTRANSPLANTATIE:

Het haar wordt nooit meer zo dik als vroeger. Er wordt immers geen haar toegevoegd. Het haar wordt opnieuw, maar nu beter verdeeld;

Niet iedereen komt voor deze behandeling in aanmerking. Het donorgebied moet groot genoeg zijn ten opzichte van het kale of kalende gedeelte. Dit geldt niet alleen op de dag van de behandeling, maar ook ten opzichte van eventuele toekomstige haaruitval;

Het haar in het donorgebied moet redelijk dicht bij elkaar staan. Als de haren te ver uit elkaar staan kan al snel een tekort aan haarfollikels ontstaan;

Het is geen goedkope oplossing. Maar u hebt dan echter wel uw eigen haar, weer groeiend, voor de rest van uw leven. Er zijn klinieken die eigen financieringsmethodes hebben.

TIP 7

De laatste jaren zien we steeds meer buitenlandse klinieken die met een Nederlandse agent adverteren in Nederland. Een waarschuwing is hier toch op zijn plaats. Als buitenlandse kliniek hoeven zij geen verantwoording af te leggen t.o.v. de Nederlandse autoriteiten. Dat kan een groot probleem zijn als u problemen heeft na de behandeling.

VOORDELEN VAN EEN HAARTRANSPLANTATIE:

Als de behandeling voltooid is, kunt u uw leven hervatten zoals het vroeger was. Haartransplantatie heeft, afgezien van eventuele controlebezoeken in het jaar na de laatste behandeling, geen nazorg nodig. Het betreft immers uw eigen haar. Het staat nu alleen op een andere plaats,

Het verplaatste haar groeit voor de rest van uw leven. U hoeft er nooit meer naar om te kijken. U behandelt het zoals de rest van uw eigen haar.

Om vervolgbehandelingen te voorkomen door haaruitval van het nog oorspronkelijke haar dat nog aanwezig was ten tijde van de haartransplantatie is preventie aan te bevelen.

COMBINATIE VAN EEN HAARTRANSPLANTATIE EN HAARWERK

Bij de niet-medische haaraanvulling, de eerder genoemde haarwerken, kan de haaraanzet in het gezicht soms problemen geven.

Een kruinstukje echter is zelfs door de meest onhandigen onder ons onzichtbaar aan te brengen. Het is meestal ook aanmerkelijk goedkoper dan een compleet haarwerk.

Veel mensen die over te weinig donorhaar beschikken dragen een haarwerk. Steeds meer van hen, die dit al geruime tijd dragen, gaan ertoe over om voor de voorkant van hun hoofd alsnog te kiezen voor een haartransplantatie. In combinatie met een kruinhaarstukje is hun kaalheid dan totaal verdwenen. Zeker met het nieuwe contact-haar is deze combinatie aan te raden.

TIP 8

Haartransplantatie gaat een leven lang mee. Ook als het verkeerd is geplaatst.

Wilt u een 'bos haar', of haar zoals u vroeger had? Even nadenken. Bij haartransplantatie komt er geen haar bij. Het haar wordt alleen beter verdeeld.

- Wat mag u verwachten van een haartransplantatie?
- De behandeling moet volledig medisch verantwoord zijn;
- Het resultaat moet optimaal esthetisch verantwoord zijn;
- Een goed resultaat moet blijvend zijn voor de rest van uw leven;
- De behandeling dient, indien mogelijk, zo goed mogelijk gecamoufleerd te worden totdat de haren gaan groeien;
- De behandeling dient zodanig te zijn dat u zo snel mogelijk uw werkzaamheden weer kunt hervatten.

TIP 9

Plaatselijke verdoving: er zijn mensen die hier enorm tegen opzien. Feitelijk is de prik van de naald niet zo pijnlijk. Wat pijnlijk kan zijn is het inspuiten van de verdovingsvloeistof in een ruimte waar er eigenlijk geen plaats voor is. Als dat inspuiten echter heel rustig wordt gedaan is een plaatselijke verdoving zo goed als pijnloos. Vraag uw arts dus altijd om de tijd te nemen voor een plaatselijke verdoving.

DICHTHEID

Om een maximaal resultaat per behandeling te bereiken, is het beter om in eerste instantie de haren niet te dicht bij elkaar te zetten. Anders is de kans namelijk groot dat een aantal haren niet 'aanslaat'. Omdat de voorraad donorhaar beperkt is, is het zaak om daar zo zorgvuldig mogelijk mee om te gaan. Bijvoorbeeld door te zorgen dat er ook nog wat donorhaar over is voor het geval de haaruitval op latere leeftijd doorzet. Om de dichtheid van de inplanting aan te geven kunnen er drie gradaties worden onderscheiden:

A: LIGHT DENSITY (LIDE):

Voor cliënten die met een redelijke dekking tevreden zijn. Eén behandeling volstaat dan meestal. Er zit weliswaar wat ruimte tussen de haren in het behandelde gebied, maar voor veel mensen is dit acceptabel omdat de haarlijn optisch hersteld is.

B: MEDIUM DENSITY (MEDE):

Voor cliënten die wat meer willen. Zij worden meestal twee maal behandeld. De tweede behandeling vindt acht maanden of langer (nooit korter) na de eerste behandeling plaats. Tussen de dan groeiende haren van de eerste behandeling worden nogmaals haren aangebracht. Dat levert dus een 'dikker' resultaat op. Hetzelfde effect bereik je met een behandeling op plaatsen waar nog wat oorspronkelijk haar aanwezig is.

C: HIGH DENSITY (HIDE):

Wie het maximaal haalbare wil, moet op drie behandelingen rekenen. Vooropgesteld dat er voldoende donorhaar aanwezig is. Na de tweede behandeling wordt weer minstens acht maanden gewacht. In de derde behandeling werken we met de fijnste micro-instrumenten om op elk plekje waar nog enigszins ruimte is, haren bij te plaatsen om zo de maximaal haalbare dichtheid te bereiken. Dit kan alleen maar op plaatsen waar al het oorspronkelijke haar al is verdwenen. Bedenk wel dat een haartransplantatie altijd dunner zal zijn dan uw oorspronkelijke haar. De dichtheid van vroeger kan niet bereikt worden, omdat er geen haar wordt bijgemaakt. Alles wat een transplantatie doet, is het beschikbare haar opnieuw en eerlijker verdelen.

Voor een maximale dichtheid is het lang niet altijd nodig om meerdere behandelingen te doen. Bij veel cliënten (ongeveer 85%) is op het hele hoofd nog oorspronkelijk haar aanwezig. Dit haar wordt natuurlijk tijdens de behandeling behouden. Het hoeft zelfs niet kort te zijn. Het getransplanteerde haar geeft samen met het oorspronkelijke haar dan een veel dikker visueel effect, terwijl er toch maar één behandeling voor nodig was. Het getransplanteerde haar blijft. Ook als de oorspronkelijke haren blijven uitvallen. De behandelde plek wordt dus nooit meer kaal, hoogstens dunner. Voor veel mensen is dat voldoende. Anderen overwegen dan een vervolgbehandeling.

TIP 10

DIK vs. DUN. Zelf heb ik ook een micro-haartransplantatie gehad (zie bijgaande foto's) Het resultaat is van 2 behandelingen. Technisch gezien kan er nog een behandeling tussen, maar ik ben zo al zeer tevreden. Jonge mensen met beginnend haarverlies vinden mijn haar meestal

aan de dunne kant. Komt er echter iemand die al behoorlijk kaal is, dan vindt die mijn haar dik en wil het ook zo hebben. Hiermee wil ik maar zeggen: dik of dun is afhankelijk in de vergelijking met anderen. Het oordeel over dik of dun zit niet op het hoofd maar in het hoofd.

HET CONSULTGESPREK

Als u een micro-haartransplantatie overweegt zal er eerst een consultgesprek plaatsvinden om te bekijken wat bij u de mogelijkheden zijn. Ook dient tevens van tevoren de prijs te worden overeengekomen zodat u naderhand niet voor verrassingen komt te staan. Alvorens u naar een consultgesprek gaat dient u 'uw huiswerk' te doen. Om u daar behulpzaam bij te zijn volgen hier wat vragen die u moet stellen tijdens zo'n consultgesprek.

12 VRAGEN EN ANTWOORDEN

Overweegt u een haartransplantatie? Kom beslagen ten ijs. Wat moet u vragen? Waar moet u op letten? Wat wilt u weten? Kan men doen wat wordt beloofd? Bent u in goede handen? 12 Vragen die u kunt stellen tijdens een consultgesprek. De bijgeleverde antwoorden kunnen u helpen om te bepalen of u in goede handen bent en of men u niet te veel belooft.

Vragen:

1. KRIJG IK WEER MIJN HAARDOS VAN VROEGER TERUG?

Nee, bij haartransplantatie wordt geen haar bijgemaakt. Bij haartransplantatie wordt het haar opnieuw maar nu eerlijker verdeeld. Het aantal haren blijft hetzelfde, maar nu verdeeld over een groter gebied.

2. ALS IK DIT HEB GEDAAN, BEN IK DAN KLAAR? VOOR ALTIJD?

Erfelijke haaruitval en dat komt het meeste voor, is chronisch. Dat wil zeggen dat een eenmaal ingezette haaruitval niet zomaar stopt, behalve als er met succes preventie wordt toegepast.

3. GAAT HET HAAR DIRECT GROEIEN?

Nee. Ons haar groeit in een cyclus van 3 tot 5 jaar. Iedereen, ook mensen zonder erfelijke haaruitval, heeft iedere 3 tot 5 jaar compleet nieuwe haar. Een aantal haren valt uit, de follikel gaat dan \pm 3 maanden in een rustfase en produceert dan weer een nieuwe haar. Op deze manier kunnen er wel 100 haren uitvallen. Na 3 maanden rust produceert die follikel weer een nieuwe haar, zodat na 3 tot 5 jaar al ons haar is vernieuwd. Bij haartransplantatie worden follikels verplaatst. Omdat de natuur dit niet heeft voorzien, gaan de verplaatste wortels 'uit protest' direct hun rustfase in. Daarom duurt het +/- 3 maanden voordat een haartransplantatie gaat groeien.

4. WORDT HET HAAR OVERAL EVEN VOL?

Op een kruin is voorzichtigheid geboden. Haar boven op het hoofd kijkt men tegenaan. Op een

kruin kijkt men in het haar. Daardoor lijkt haartransplantatie op een kruin dunner dan haartransplantatie boven op het hoofd.

5. HEB IK GENOEG DONORHAAR? OOK VOOR LATER?

Het is onverstandig om al het donorgebied te gebruiken als de haaruitval nog niet de definitieve eindgrens heeft bereikt. Het kan zijn dat er later nog donorhaar nodig is om een aaneensluitend geheel te maken. Bij een voortschrijdende haaruitval moet dus altijd donorhaar in reserve worden gehouden.

6. GEEFT U GARANTIE DAT HET GROEIT?

Gezien de ervaring in haartransplantatie (sinds 1954) kan een behandeling worden gegarandeerd.

7. WAT VOOR RESULTAAT KAN IK VERWACHTEN?

Bij een consult worden soms foto's of een video getoond. Denk er wel aan dat een foto of video 2-dimensionaal is. Er zit geen diepte in. Daardoor lijkt een resultaat op een foto of video altijd dikker.

8. WORDT DE BEHANDELING DOOR ARTSEN GEDAAN?

Haartransplantatie mag alleen onder leiding van een bevoegde arts worden uitgevoerd.

9. HOEVEEL ERVARING HEEFT U? HOEVEEL DE ARTS?

Vraag altijd naar de ervaring van een kliniek. Ook de ervaring van de behandelend arts is belangrijk. Een kliniek die 50 jaar bestaat maar die werkt met een arts die vorige week is begonnen is niet aan te raden. Ook is belangrijk of de behandelend arts er af en toe een haartransplantatie bij doet of dat hij fulltime bezig is met haartransplantatie.

10. DOET U EEN 'FASEBEHANDELING' OF PLAATST U HET HAAR DIRECT ZO DICHT MOGELIJK BIJ ELKAAR?

Bij een 'fasebehandeling' wordt er in eerste instantie wat ruimte gelaten tussen de micro's (micro's zijn deeltjes huid met 1,2 of 3 haren). Dit zorgt ervoor dat er een maximale overlevingskans is voor de micro's. Veel cliënten zijn na zo'n fasebehandeling al tevreden. Maar indien nodig, kan er na acht maanden wanneer de haren van de eerste behandeling groeien, een tweede behandeling geplaatst worden tussen de haren van de eerste behandeling. Op deze manier wordt de 'dichtheid' van de haren vergroot. Als direct bij een eerste behandeling de micrografts te dicht op elkaar worden gezet, bestaat de kans dat een aantal haarfollikels niet overleven en dus niet meer groeien.

11. IS BIJ DE PRIJS ALLES INBEGREPEN?

Zorg ervoor dat u een 'all-in prijs' krijgt. Het komt voor dat er naderhand nog kosten worden berekend voor het verwijderen van de hechting of voor de na-controle. Dit is niet reëel. De prijs voor een haartransplantatie dient 'all-in' te zijn.

12. HEBT U AL VEEL BEKENDE MENSEN BEHANDELD?

Iedere zich respecterende arts en kliniek zal niet met de namen van zijn cliënten te koop lopen. Haartransplantatie is een privé zaak en gaat niemand anders iets aan. Er zijn echter bekende Nederlanders die in plaats van te betalen de kliniek het recht geven om met hun behandeling reclame te maken.

Hoofdstuk 9, een blik in de toekomst

TO CLONE OR NOT TO CLONE

Een kuur die haaruitval definitief oplost. En dan ook nog betaalbaar. Daar spitst de onderzoek zich op toe. Een miljarden markt. Kijk alleen maar even bij Johnson & Johnson die in 2008 tussen de 50 en 100 miljoen omzette in minoxidil (Regaine). En wat te denken van Merck? Die verkoopt zo- n 400 miljoen per jaar aan finasteride (Propecia).

HAARUITVALKUREN AL MEER DAN 3000 JAAR

Zolang wordt er al gezocht naar een kuur tegen haaruitval. De Egyptenaren gebruikten Hippovet. Het zal niet veel geholpen hebben want in het British Museum te Londen kan je ook de oudste pruik aantreffen. Ook van de Egyptenaren. Als je de kuren uit het veleden eens bekijkt zijn ze meestal van dierlijk vet gemaakt en dan ook nog van dieren met een overvloedige haardos.

ONDERZOEKEN VOOR TOEKOMST

De Follicle unit techniek voor haartransplantatie is nu al zo geperfectioneerd dat we daar, afgezien van enkele kleine technische verfijningen, geen revolutionaire ontwikkelingen meer van hoeven te verwachten. Wel wordt er druk geëxperimenteerd met een robot om het vele handwerk over te nemen. Staan we dan stil? Dat is absoluut niet het geval! Het gonst van de onderzoeken en experimenten rondom het voorkomen en herstellen van haarverlies.

HORMONEN

Er zijn momenteel meer dan zeventig geneesmiddelen voor gebruik tegen haarverlies bij de Amerikaanse FDA (Federal Drug Association) aangemeld. De FDA is de Amerikaanse regeringsinstantie die bepaalt welke geneesmiddelen voor gebruik worden toegelaten. Inmiddels is er al het hormoonmiddel, finasteride, vrijgegeven in Amerika. Dit middel is onder de naam Propecia ook in Nederland verkrijgbaar. Een nadeel van de meeste middelen is dat, als ze al werken, je er levenslang aan vast zit. Dit is ook al het geval met minoxidil, maar in het geval van finasteride praten we over een hormoonaal middel dat jonge mannen gedurende dertig, veertig en soms wel vijftig jaar moeten gaan gebruiken. Bezint eer ge begint, zolang er geen zicht is op de bijwerking van het middel bij gebruik op lange termijn.

GENETISCH

Inmiddels is komen vast te staan dat het haaruitvalproces wordt veroorzaakt door meerdere genen. Dat maakt het onderzoek des te gecompliceerder. Er zal heus wel een tijd komen dat we

door genetische manipulatie ervoor kunnen zorgen dat toekomstige generaties niet meer kaal worden. Maar in de nabije toekomst zal dat nog niet gebeuren. Zelfs als bekend is hoe het technisch zou moeten, dan blijft de vraag of het ethisch acceptabel is. Erfelijke haaruitval is immers geen ziekte en dient daarom anders benaderd te worden dan genetische manipulatie ter bestrijding of voorkoming van een erfelijke of levensbedreigende ziekte.

WAT IS HAARFOLLIKELVERMEERDERING, OOK WEL KLONEN GENAAMD?

Er zijn meerdere wegen die tot haarvermeerdering kunnen gaan leiden. Tot op heden echter is geen afdoende methode gevonden. De research naar haarfollikel vermeerdering wordt wel steeds interessanter en succesvolle resultaten komen dichterbij. Wat zijn zoals de verschillende manieren?

HAARDUPLICATIE. Omdat ons haar twee groeikernen heeft is geprobeerd om die twee groeikernen te splitsen. Een deel van de follikel wordt in het donorgebied achtergelaten en vormt weer een complete haar. Het tweede deel wordt getransplanteerd om op de nieuwe plaats ook weer een complete nieuwe haar te laten groeien. Op die manier worden dus twee haren verkregen. Het onderzoek hiernaar is tot op heden niet erg succesvol.

HAARVERMEERDERING. Het kweken van complete haren in het laboratorium(in vitro) vanuit de cellen van gezonde en erfelijk onbelaste haarfollikels. Onderzoek is tot op heden niet succesvol.

HAARFOLLIKELVERMEERDERING. Ook hierbij worden cellen in vitro vermenigvuldigd maar het is de bedoeling dat die cellen in de hoofdhuid worden ingespoten. (in vivo) Het is de bedoeling dat die cellen nieuwe haren ontwikkelen. Er zijn echter nog wat problemen zoals de richting waarin het haar groeit. Daar is geen controle over. Het onderzoek hiernaar is wel het verst en heeft al miljoenen gekost.

AUTOCLONING. Hierbij worden haren voorzichtig uit de hoofdhuid verwijderd (geplukt) en in een speciaal poeder met de naam "Acell Matristem" behandeld. Het is dan de bedoeling dat die haren worden vermeerderd. Omdat dit product al bestaat en is goedgekeurd door de FDA kan dit onderzoek wat sneller verlopen.

De huidige stand van zaken bij de verschillende onderzoekers

OXFORD BIOLABS Het product heet TRX2 en is al op de markt. Het is gebaseerd op hun vermoeden (geloof) dat het gebruik van "potassium ion channels" (kan niet vertaald worden) voor een blijvende haargroei kan zorgen. De firma brengt het middel op de markt als een medische doorbraak maar het is eigenlijk een dieet supplement en hoeft daarom niet door de FDA worden goedgekeurd. De werkzaamheid wordt dus in twijfel getrokken. www.trx2.com

HISTOGEN INC. met hun product Regenica. De dierproeven zijn achter de rug als mede fase 1 bij mensen. Histogen claims dat hun product meer haar, dikker haar en nieuwe follikels oplevert in proefpersonen. Zij verklaren dat hun product werkt "via de kweken van pasgeboren fibroblasten in een embryonaalachtige omgeving" De foto's die zij presenteren zijn van een eigen persbericht en daardoor niet onafhankelijk verkregen. www.histogen.com

ALLERGAN INC. met het product Latisse. Latisse heeft bewezen dat het werkt bij wenkbrauwen (FDA goedgekeurd). Het testen op dieren is achter de rug. Probleem is de soms optredende bijwerkingen zoals het donker worden van de huid rond de ogen bij toepassing op wenkbrauwen.

Of dat ook het geval is op de hoofdhuid moet nog worden onderzocht.

Dr. Alan Bauman, lid van de adviesraad van www.haarconsument.nl en onderzoeker bij Allergan, rapporteert een bescheiden haargroei door gebruik te maken van 'Latisse', www.latisse.com. Allergan heeft nu besloten om een officiële studie te gaan doen om een en ander wetenschappelijk te bewijzen.

Fase 1. begint deze maand en zal zich richten op de veiligheid van het product. Dit gebeurt bij 28 proefpersonen met een matige haaruitval. De groep proefpersonen bevat zowel mannen als vrouwen.

Dr. Alan Bouman verwacht dat er voor haargroei van hoofdhaar een grotere concentratie nodig is als bij het gebruik in wimpers. Bij wimpers wordt 0,03 % van de werkzame stof (bimatoprost) gebruikt.

Als fase 1 succesvol wordt afgesloten en ook fase 2 en 3, kan bimatoprost het 3e werkzame middel worden tegen haarverlies naast Minoxidil en finasteride.

Aangezien het gebruik van bimatoprost (Latisse) al door de FDA is goedgekeurd bij wimpers kan een en ander wat sneller gaan.

UNIVERSITY OF PENNSYLVANIA. Er is (nog) geen product. Onderzoekers hebben gevonden dat er in de kale hoofdhuid nog wel follikel stamcellen zitten. Wat ze nu zoeken is een manier om die stamcellen te activeren waardoor ze wellicht weer haren kunnen laten groeien. www.upenn.edu

ADERANS. Haartransplantatie artsen denken dat zij wel het verst zijn in het vermeerderen van haarfollikels op basis van injecties met cellen. Vorig jaar werd Intercytex overgenomen, een Engelse researchfirma die financieel niet meer mee kon. Research is een kostbare aangelegenheid en je moet maar afwachten of een ander je niet voor is en of de research leidt naar een in de praktijk toepasbare oplossing, Voor een video over Aderans kijk op: <http://urly.nl/ari>

FOLLICA. Zoekt naar hetzelfde als Aderans maar de laatste tijd is er niet veel nieuws van hun vernomen. www.follicabio.com

TRICHOSCIENCE. Ook hier zoekt men naar haarvermeerdering door middel van cellen. Het is de bedoeling dat cellen van gezonde haarfollikels in het laboratorium worden vermeerderd en dan via injecties in de hoofdhuid worden gespoten. Ook hier horen we momenteel niet veel van. www.trichoscience.com

AUTOCLONING. Individuele artsen testen momenteel Acell matrix om haren te vermenigvuldigen. De resultaten zullen later dit jaar bekend worden gemaakt. www.acell.com .

EEN LAATSTE TIP

Kosten van haaraanvulling. Bent u gewend altijd op de voordeligste aanbieding te letten?

Helaas, voor zowel medische als niet-medische haaraanvullingen leidt dit meestal niet tot een bevredigende oplossing. Ervaring bij de behandelend arts of leverancier van haarwerken is veel belangrijker. Als u zich een behandeling door een ervaren specialist niet kunt permitteren is het beter om voorlopig voor de optie 'niets doen' te kiezen.

Cliënten vragen soms of het niet beter is om te wachten op die nieuwe ontwikkelingen. Gezien de onzekerheden over de toepasbaarheid en de lange weg die nog te gaan is, is wachten zeker niet aan te bevelen. Toen de zwart-wit televisie in Nederland werd geïntroduceerd, werd er al gewerkt aan de kleurentelevisie. We wisten dat die er in de toekomst zou komen, maar wanneer kon niemand zeggen. Dus werd de zwart-wit televisie toch massaal verkocht en niemand had spijt van zijn aanschaf.

Hoofdstuk 10, Wetenswaardigheden

Als u kaal wordt heeft u momenteel drie mogelijke keuzes:

1. Een niet-medische haaraanvulling. Zoveel haar als u maar wilt.
2. Een medische methode voor haaraanvulling, zoals een haartransplantatie. Omdat u zelf de leverancier bent zijn de mogelijkheden begrensd.
3. Niets doen.

Welke optie u ook kiest, goed oriënteren en uitgebreid met uzelf en deskundigen overleggen is van groot belang. Uiteindelijk bepaalt u zelf in welke mate uw probleem wordt opgelost. Ik wens u veel sterkte en succes bij het maken van een keuze en spreek de hoop uit dat dit boek daarbij een hulp mag zijn.

HAARFEITEN

Kaalheid wordt veroorzaakt door het mannelijk hormoon dihydrotestosteron

Zo'n 20% van de mannen is kaal op zijn 20 ste

Zo'n 40% van de mannen is kaal op zijn 40 ste

Zo'n 70% van de mannen is kaal op zijn 70 ste

Per dag verliezen we 75 tot 100 haren

Blanke mannen worden vaker kaal dan negroïde en Aziatische mannen

Shampoo, roos en petten hebben geen invloed op haarverlies

Zwangerschap, stoppen met pil of menopauze kan voor ernstige haaruitval bij vrouwen zorgen

Het eten van junkfood zorgt niet voor vet haar

Chimpansees hebben ook last van mannelijke kaalheid

Volwassen mannen zonder baardgroei worden niet kaal

Bij warmer weer hebben mensen meer last van vet haar

Pubers hebben vaker last dan ouderen van vet haar

Monniken scheren hun hoofd kaal als teken van kuisheid

Kale mannen worden gemiddeld 5 jaar te oud geschat

40% van de vrouwen vindt kale mannen minder aantrekkelijk dan mannen met gezond hoofdhaar (volgens een enquête onder 100 vrouwen, gehouden voor het boek 'Kaal zonder kopzorg' van Henk Hanssen, uitgeverij Walburg Pers)

5 % van de jonge mannen met haaruitval wordt behandeld voor depressieverschijnselen.

Onderzoek aan de Erasmus Universiteit onder 85 kalende mannen wees uit dat 20 procent zich onzeker in vrouwelijk gezelschap voelt.

52 % van de kalende mannen houdt zich dagelijks met hun kaalheid bezig

47 % van de kalende mannen heeft een of meerdere middelen tegen haaruitval uitgeprobeerd

27 % van de kale mannen heeft wel eens een haartransplantatie overwogen

31 % van de kalende mannen stoort zich regelmatig aan grappen over hun kaalheid.

VIJF MANIEREN OM HAARUITVAL TE BESTRIJDEN

1. PREVENTIE

Enige jaren geleden stonden de bladen bol van het nieuws dat er nu eindelijk een haargroeimiddel was dat werkte. Diverse onderzoeken in universiteitsklinieken over de hele wereld toonde aan dat minoxidil, van oorsprong een medicijn tegen hoge bloeddruk, een effect had op haargroei. We zijn nu wat jaren verder en zijn nu in staat om eens terug te kijken om te zien wat er van al die beloftes waargemaakt is. Ook in Nederland gingen duizenden mannen met haaruitval er toe over om twee keer per dag minoxidil in de hoofdhuid te masseren.

Hebben ze nu een 'bos haar' terug gekregen?

Nee. Over het algemeen kan gesteld worden dat bij jonge mensen, soms (+/- 30%) wat nieuwe haren

ontstonden. En dan alleen nog maar op de kruin. Meestal echter waren die te tellen en als je ze kan

tellen, tellen ze dan mee? Wat wel is komen vast te staan in de afgelopen jaren is dat minoxidil in staat is om bij een grote groep van mannen, (en vrouwen) met beginnende haaruitval, verdere haaruitval te voorkomen.

2. HAARWERKEN

Haarwerken kunnen dus een prima oplossing zijn. Zeker voor diegenen die alleen maar tevreden zullen zijn met een 'bos haar zoals vroeger'. Nadeel is dat een haarwerk, hoe goed dan ook, een prothese is die regelmatig onderhoud nodig heeft. De haaruitval is dus niet opgelost maar behandeld.

3. COSMETISCHE HAARVERDIKKING

Ze zijn er in diverse soorten zoals sprays, lotion en poeder. Advies: Als je dunnend haar hebt en je wilt dikker haar, ook al is het niet blijvend een prima manier van haarvulling. Ben je echter op zoek naar een meer permanente oplossing dan vallen deze middelen af.

4. HAARTRANSPLANTATIE

Haartransplantatie is de laatste jaren via de advertenties aangeprezen als de ‘perfecte’ oplossing voor haaruitval. Is dat zo? Wel is het waar dat haartransplantatie natuurlijk groeiend haar kan opleveren voor de rest van je leven. Eigen haar, daar waar u nu kaal of dunnend bent. Dan zijn we er toch zult u zeggen? Ja, we zijn een heel eind gekomen. In tegenstelling tot vroeger, waarbij plukjes (rondjes) met haar werden verzet van het achterhoofd naar het bovenhoofd, is het nu mogelijk om individuele haren te verplaatsen, zodat het effect volkomen natuurlijk is. Maar u bent uw eigen donor. Het haar moet komen uit een erfelijk onbelast gebied achter op het hoofd. Dat gebied is bij de een soms veel groter dan bij de ander. Het kan dus voorkomen dat er te weinig donorhaar is om de hele kaalheid of toekomstige kaalheid, te behandelen. (Dit komt voor bij ongeveer 12% van de gevallen). In dat geval moet er gekozen worden voor een compromis. Of de voorkant behandelen waarbij een natuurlijk kaal kruintje wordt achtergelaten, of de achterkant behandelen en een hoog voorhoofd onbehandeld laten. Ook is het zo dat bij haartransplantatie geen haren worden ‘bijgemaakt’. Nee, het aanwezige haar wordt opnieuw verdeeld. Er komt dus geen haar bij. Daardoor zal het eindresultaat altijd wat dunner zijn dan de bos van vroeger. Haartransplantatie kan een prima oplossing zijn, maar als iemand u een ‘bos haar’ belooft, moeten uw nog aanwezige haren direct overeind gaan staan.

5. ACCEPTEREN EN DOORGAAN MET UW LEVEN

Ook dat is een keuze. Erfelijke haaruitval heeft niets met uw gezondheid te maken. Met of zonder haar, u leeft niet langer of korter. De mens ontleent zijn zelfvertrouwen niet alleen aan uiterlijk. Ook behaalde successen in het leven helpen daarbij.

Nuttige adressen

INTERNATIONALE HAIR PLUS ASSOCIATIE (IHPA)

Deze vereniging is internationaal van opzet met hoofdzakelijk leden uit de meeste Europese landen. Veel van de verbeteringen op het gebied van haartransplantaties zijn een gevolg van hun research. Hans J. Diks, co-auteur van dit boek is medeoprichter en secretaris van deze vereniging.

Secretariaat:

Hans J. Diks

Postbus 1641

Oud Beijerland

hans@haarconsument.nl

www.haarconsument.nl

AMERICAN HAIR LOSS COUNCIL, INC. (AHLC)

Dit is de Amerikaanse tegenhanger van de IHPA. Zij zijn zowel actief in de medische als in de niet-medische sector van de haaraanvullingen.

Secretariaat:

401 North Michigan Avenue

Chicago, IL 60611-4267, U.S.A.

Internet: www.ahlc.org

INTERNATIONAL SOCIETY FOR HAIRRESTORATION SURGERY (ISHRS)

Deze vereniging met inmiddels meer dan 700 leden over de gehele wereld is alleen toegankelijk voor artsen die zich specialiseren in de medische haaraanvullingsmethoden.

Secretariaat:

930 North Meacham Road

Schaumburg IL 60173 - 6016, USA

Internet: www.ishrs.org

E-mail: info@ishrs.org

Interessante internet sites

www.haarconsument.nl Onafhankelijke informatie over meer dan 60 haarproblemen.

www.hansdiks.nl Een weblog waarin de auteur, Hans J.Diks, haar(groei) producten behandelt.

www.hairdoctors.org De website van de ISHRS
(International Society for Hair Restoration Surgery)

www.thebaldtruth.com Interviews met bekende artsen op het gebied van haartransplantatie.

Geraadpleegde literatuur

Borger, R. en Hanssen, H.

DE KAALHEID VOORBIJ

Ede etc. 1990

Cats, J.

SPIEGHEL VAN DEN OUDEN ENDE NIEUWEN TIJDT

Den Briel 1652

Corson, R

FASHIONS IN HAIR

2e dr., London 1966

Engelhardt, D. von, Zur kulturgeschichte der kahlköpfigkeit, in:

HEILKUNST

1977 (90) (8), 6pp.

GRAND DICTIONNAIRE ENCYCLOPÉDIQUE LAROUSSE

Paris 1982

Herckmans, E.

ENCOMIUM CALVITII. OFTE LOF DER KAL-KOPPEN

Amsterdam, 1635, f.

Jedding-Gesterling, M., red.

DIE FRISUR

München 1988

Jobes, G.

DICTIONARY OF MYTHOLOGY FOLKLORE AND SYMBOLS

Vol. I, New York 1962

Komrij, G.

DE NEDERLANDSE POEZIE VAN DE ZEVENTIENDE EN ACHTTIENDE EEUW IN DUIZEND EN ENIGE GEDICHTEN

Amsterdam 1986

Lutz, G.

GESCHICHTE, KLINIK, PATHOGENESE UND THERAPIE DER ALOPECIA AREATA

Bonn 1990

Nieboer, C., Peereboom-Wynia, J.D.R., Stolz, E.

HAAR EN HAARGROEISTOORNISSEN

Norwood, O.

HAIR TRANSPLANT SURGERY

Springfield (Ill.) 1973

Orentreich, N., Autografts in alopecias and other selected dermatological conditions

ANN. N.Y. ACAD. SCI.

83 (1959), 463-479

Red. van 'Life'

DE GROTE GODSDIENSTEN DER WERELD

Amerongen 1967

Röst, L.C.M., red.

GROTE WINKLER PRINS

Amsterdam 1991

Schšnfeld, W., 'De laudibus calvitii', 'Ÿber das lob der kahlheit', in:

HAUTARZT

1957(8), 323-326

Sigerist, H.E.

A HISTORY OF MEDECINE

vol. I, herdr. New York etc. 1987

Veen, P.A.F. van

ETYMOLOGISCH WOORDENBOEK

Utrecht etc. 1989

S.a., Middel tegen kaalhoofdigheid en het uitvallen der hoofdharen, in:

NEDERLANDSCH LANCET

1838-1839, 328

S.a., Over de pommade van Dupuytren tegen de kaalheid, in:

BOERHAAVE

1839, 349

Zimmerman, E.L., The early history of alopecia syphilitica, in:

JANUS

1935 (39), 105-126

Verantwoording illustraties

Afbeeldingen:

1, 5, 6	Stichting Atlas van Stolk, Rotterdam
3, 4, 8, 11	Hans Schwarzkopf GMBH, Hamburg
9, 30	Dr. Carlos Uebel, Brazilië
2, 10, 15, 16, 19, 25, 26, 27	Haarconsument.nl
28, 31, 32, 33, 34	Waal MarketingCommunicatie, Rotterdam
12, 13, 14, 17, 18, 20, 21	Drs. R. Aaldijk, Rotterdam
22, 23, 24, 29	Waal MarketingCommunicatie, Rotterdam
7	Drs. R. Aaldijk, Rotterdam

HOOFDZAKELIJK HAAR is geschreven als een praktische handleiding voor iedereen die vragen heeft over haaruitval. Niet eerder werden zoveel feiten over haaruitval en kaalhoofdigheid bijeengebracht. Zowel het verleden, het heden als de toekomst van dit voor miljoenen mensen spelende probleem worden op een heldere en overzichtelijke wijze voor het voetlicht gebracht.

Na het lezen van

HOOFDZAKELIJK HAAR wordt duidelijk dat haaruitval niet het einde hoeft te betekenen, maar juist het begin kan zijn van een nieuw leven met haar.

HANS J. DIKS mag gerust een pionier worden genoemd op het gebied van de bestrijding van kaalhoofdigheid in Nederland. Nadat hij hier in de jaren zeventig de techniek van de haartransplantatie introduceerde, richtte hij een eigen kliniek op, waar sindsdien de modernste technieken worden uitgevoerd. Diks is bovendien als mede-oprichter van de Internationale Hair Plus Associatie nauw betrokken bij het onderzoek naar nieuwe en verbeterde methoden voor de bestrijding van kaalhoofdigheid. Na de verkoop van de kliniek in 2003 heeft hij zich gestort op onafhankelijke informatie met betrekking tot haarproblemen op de website: www.haarconsument.nl. (foto)

ROB G.A. AALDIJK is als maatschappijhistoricus afgestudeerd in Rotterdam. 'Hoofdzakelijk haar' is zijn tweede boek op het gebied van de medische geschiedenis. Eerder schreef hij 'Over gezondheid en overheid', een studie naar de gezondheidszorg op de Zuidhollandse Eilanden.

Als freelance publicist en historicus verricht Aaldijk onderzoek in opdracht van derden. (foto)

